

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

TEMA:
KAMPEN MOD FRISTELSEN

1/2025

6
Fristelsens natur

9
Gamle og nye fristelser

20
Skabt i Guds billede

30
Jesus er stor!

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 1/2025. Årgang 161
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 11. april.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 330 kr.
(unge under 30: 190 kr.)
Gaveabonnement: 190 kr. for papir-
udgave, 110 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Andreas Kammersgaard Ipsen
Elmevej 1, 6880 Tarm
tlf. 2818 1577, aki@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner
frimenighedspræst, Hillerød
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Ruth Vatne Rasmussen
legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Steffen Juul Pedersen
sælger, Haderslev
steffenjuul@outlook.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 Hvad lader vi os lede af?
Alex Dahl Karlsen

TEMA:**KAMPEN MOD FRISTELSEN**

- 06 Fristelsen natur
Jón Poulsen
- 09 Gamle og nye fristelser
Nicolai Kaltoft
- 12 Kampen mellem kød og Ånd
Peter Olsen
- 16 Hjælp i fristelsen
Niels Jørn Fogh

HORISONT

- 19 Hvad er 10-årsplanen?

ANDRE ARTIKLER

- 20 Skabt i Guds billede
Carsten Hjorth Pedersen

FOR TROEN

- 24 Sefanias' Bog: Israels rest
Jesper Aagaard
- 28 Damerne først
Helene Koefoed-Jespersen
- 30 Jesus er stor!
Ole Andersen

PERSPEKTIV

- 34 Af samme væsen som Faderen
Steffen Juul Pedersen

BØGER

- 35 60 års åndskamp
- 36 Frygt ikke!
- 38 Teologiens hovedemner

De bibelske skrifter viser os, at fristelserne rummer en iboende tidløshed. Modsat en moderne opfattelse beskriver Bibelen altså ikke en positiv moralsk udvikling for mennesket.

LEDER

Hvad lader vi os lede af?

AF ALEX DAHL KARLSEN

Det er først, når jeg har fast grund under fødderne, jeg kan vurdere, hvad der er bibelsk eller ubibelsk, hvad der er væsentligt og uvæsentligt.

Republikanerne har netop gjort rent bord ved det nylige valg i USA og vundet både præsidentembedet og flertallet i begge den amerikanske kongres' to kamre. Valgforskere har forsøgt at undersøge, hvad det skyldes. For demokraterne har haft flere penge til rådighed til valgkamp end republikanerne. For præsidentvalgkampen var der tale om en faktor 2,5. Så vi har faktisk været vidne til, at penge alene ikke vinder valgkampe.

Der er flere faktorer, der spiller ind. Men den faktor, jeg vil nævne særskilt, og som er afsættet for lederens videre pointe, er, at mange vælgere blev skræmt væk af demokraternes fokus på LGBT+-rettigheder, woke eller deres holdning til strukturel racisme.

Det viste sig, at de, der er optaget LGBT+-rettigheder, woke og strukturel racisme, i virkeligheden er et mindretal, som til gengæld har været meget højtråbende og haft platforme på universiteterne og gennem kulturlivet bredt forstået, til at prædike deres budskaber.

Det har skabt et indtryk af, at de, der ikke købte ind på alt dette, er reaktionære og imod de herskende strømninger.

En blind høne

Selvom der sandsynligvis er særlige amerikanske faktorer, der spiller ind i denne vælgeradfærd, satte det dog alligevel gang i nogle overvejelser hos mig. Selvom vi som kristne ikke vælger de mest populære synspunkter, bare fordi de er populære, men derimod ofte må danne modkultur mod de herskende synspunkter, bør vi alligevel lægge mærke til det, der skete.

Jeg kan se hos mig selv, at jeg kommer til at reagere på de strømninger, som møder mig i medier mv. Det er, for så vidt, naturligt og fornuftigt. Men hvis det er det, der definerer mine meninger, også selv hvis jeg er imod alt det, "den offentlige mening" er for, eller omvendt, bliver jeg en slags blind høne, der løber efter de korn, andre lægger ud. Det er ikke modkultur, men bagstræberi.

Lad os opmuntre hinanden til at fordybe os i, hvad Guds ord siger om de store ting og de små ting, om Guds frelsesplan og om det gudvelbehagelige liv med min næste.

Og, vi risikerer som demokraterne i USA at opdage, at det, som de troede, "alle" mente, slet ikke var noget, de værdsatte. Pointen er, at det, som ser ud til at være væsentligt, måske kun er væsentligt for nogle. Men kan være uvæsentligt for andre.

Jeg vil i forlængelse deraf minde om, at vi som kristne danner modkultur på en helt anden måde: Vores modkultur er ikke først og fremmest dannet af temaer og synspunkter, der er oppe i tiden, hvad enten vi ofte tilslutter os dem eller tager afstand. Vores modkultur bygger på Guds ord. Det kan virke banalt at skrive det, men det vigtige er jo, at vi underordner mennesketanker Guds tanker.

Fast grund

Vi har brug for at lade Guds ord forme det gode liv. Ikke lidt undseeligt, som vi nogle gange gør, næsten undskyldende. Lad os opmuntre hinanden til at fordybe os i, hvad Guds ord siger om de store ting og de små ting, om Guds frelsesplan og om det gudvelbehagelige liv med min næste. Det er først, når jeg har fast grund under fødderne, jeg kan vurdere, hvad der er bibelsk eller ubibelsk, hvad der er væsentligt og uvæsentligt.

Professor Carl Fr. Wisløff har en pointe i det, han skrev i sin prædikenlære *Ordet fra Guds munn*: "Guds ord er altid aktuelt."

Pointen er, at bibelstudiet ikke gør os verdensfjerne. Tværtimod gør det os relevante, også i forhold til det levede liv i 2025. Både vores eget, men også når vi skal vejlede andre, kristne som ikke-kristne. Vi har nogle bibelske pejlemærker, som hjælper os til at forholde os til det, vi møder.

Og her skal vi hverken gøre Bibelen mindre klar, end den er i sin vejledning, eller gøre den

til en bog, der har et svar på alle spørgsmål. Du må også tænke selv ud fra den indsigt, du får gennem Guds ord, jf. Filipperbrevet 1,9-10.

Hvad er væsentligt?

Jamen, skal vi da slet ikke forholde os til klimakamp, homofili, LGBT+, (strukturel) racisme, ulighed og meget andet?

Det skal vi, men budskabet er bare, at vores bibelstudier ikke starter med, at omgivelserne definerer, hvad der er væsentligt eller ikke-væsentligt at beskæftige sig med. Det gør Guds ord for os. Derfor kan det faktisk være, at bibelsk funderede kristne vurderer ting anderledes på væsentlighedsskalaen end andre.

Når alt dette er sagt, er vi heller ikke blinde for, at tidens problemstillinger kan kaste et nyt lys ind over den bibelske vejledning, så vi ser nye nuancer, som tidligere tider ikke var opmærksomme på.

Lad os lære af Paulus, der skriver sådan i Andet Korintherbrev 10,4-5: "Vore kampvåben er ikke verdslige, men mægtige for Gud til at bryde fæstningsværker ned. Vi nedbryder tankebygninger og alt, som trodsigt rejser sig mod kundskaben om Gud, vi gør enhver tanke til en lydige fange hos Kristus."

Pointen er: Hvad der er væsentligt, defineres af Guds ord. Hvordan det er væsentligt, defineres af Guds ord. Hvad det betyder, defineres af Guds ord. ■

Alex Dahl Karlsen

TEMA

FRISTELSENS NATUR

AF JÓN POULSEN

Uanset om fristelsen stammer fra vores indre, verden eller Djævelen, skal vi kæmpe imod den. Ikke for vores frelses skyld, men fordi vi allerede er frelst.

Jón Poulsen

Præst i Ølgod Valgmenighed
jon@oelgodvalgmenighed.dk

Fristelse. For nogle er det noget så simpelt som at række ud efter det stykke chokolade, man havde lovet sig selv at undgå – for andre handler det om svære, tunge moralske kampe. "Lad dig friste!" siges der i mange reklamer. Underforstået: hvis vi giver efter, vil vi blive lykkeligere mennesker.

Fristelser kan både opleves som negative eller positive. De er en naturlig del af det at være menneske – og en udfordring og prøvelse for troen.

Fristelsen og synden

I 1991 udkom Stephen Kings bog *Needful Things*, som foregår i en lille by i Maine, USA. En ny tilflytter kommer til byen og åbner en butik, som har alt, hjertet kan begære. Han virker som en helt almindelig rar gammel mand, men bag det ydre gemmer der sig noget ondt. Byens indbyggere kommer én efter en, og finder lige det, de hver især mangler. Tingene bliver solgt for småpenge – bare indbyggerne lover at gøre nogle små ting for manden. Det begynder i det små

med drillerier. Men hen ad vejen bliver de presset til at gøre mere og mere grove ting mod hinanden. Til sidst får mørket helt overtaget byen.

Sådan er fristelsen, når vi giver efter for den. Jakob skriver i sit brev: "Når man fristes, er det ens eget begær, der drager og lokker én; når så begæret har undfanget, sætter det synd i verden, og når synden er vokset op, føder den død" (Jak 1,14-15).

Manden fra Stephen Kings fortælling er en frister, men han er ikke den, der gør, at indbyggerne synder – det gør de selv. Det samme med os. Fristelsen er som sådan ikke problemet, men det er det, at vi giver efter for den.

Første gang vi møder fristelsen i Bibelen, er i Edens have. Det er tydeligt, at fristelsen ikke er noget, Gud kom med. Det var Guds fjende, Djævelen, der i skikkelse af en slange fristede de første mennesker. Det er dog værd at bemærke, at noget gik forud for fristelsen, nemlig muligheden for, at fristelsen overhovedet kunne ske. Gud kunne sagtens have hindret Adam og Eva i

FOTO: UNSPLASH

at spise af træet, men det gjorde han ikke. I stedet plantede han træet til kundskab om godt og ondt midt i haven. Hvorfor? Fordi han elskede menneskene. I sin kærlighed gav han dem en fri vilje. De kunne vælge at være tro eller give efter for fristelsen. Resten er historie.

Fristelsens udspring

Luther skriver i sin store katekismus: "Vore fristelser er tre slags: kødets, verdens og Djævelens."¹

Kødet

Fristelsen kommer indefra. Sådan var det ikke for de første mennesker, men sådan er det for os, som er født efter syndefaldet.

Jesus siger: "For indefra, fra menneskenes hjerte, kommer de onde tanker, utugt, tyveri, mord, ægteskabsbrud, griskhed, ondskab, svig, umådehold, misundelse, bespottelse, hovmod, tåbelighed" (Mark 7,21-22).

Vores eget indre arbejder imod os. Det var Da-

vids indre seksuelle begær, som fik ham til at synde med Batseba (2 Sam 11). Og det var Ananias' og Sefiras griskhed, som ledte dem til at lyve for Helligånden (ApG 5,1-11).

Kristendommen har altid prædikeret om, at man skal tøjle kødet – og ikke give efter for fristelsen. Dette har i mange år influeret mentaliteten i det kristne vesten, men det er ikke længere tilfældet. I dag skal man ikke tøjle kødet, men give efter for dets begæringer. Man skal ikke undertrykke lyster, men lade dem komme ud af skabet. Det handler ikke om, hvad vi er skabt som, men hvordan vi skaber os selv.

I det traditionelle samfund var identiteten knyttet an til ens slægt. I det moderne samfund skiftede identiteten fra primært at være knyttet an til familien til at blive bundet op på ens profession. I det postmoderne samfund er identiteten ikke længere givet udefra, men indefra. Det er hverken familien eller professionen, der fortæller, hvem du er. Identitet er det, du føler dig som.

Gud satte træet til kundskab om godt og ondt midt i haven, fordi han elskede menneskene. I sin kærlighed gav han dem en fri vilje. De kunne vælge at være tro eller give efter for fristelsen.

Kampen mod fristelserne er ikke en kamp for overlevelse. Overlevelsen har Jesus allerede sørget for.

Verden

"Demas har forladt mig af kærlighed til denne verden" (2 Tim 4,10). Man fornemmer Paulus' smerte, når han skriver sådan. Demas havde været en skattet medarbejder. Vi hører ham omtalt sammen med både Lukas og Markus (Kol 4,14 og Filem 24). Men kærligheden til verden drog ham bort fra Paulus.

"For kærlighed til penge er roden til alt ondt; drevet af den er nogle blevet ført bort fra troen og har voldt sig selv mange smerter." Sådan skriver Paulus til Timotheus (1 Tim 6,10). Det koster at være en kristen. Det koster, at man tøjler kødet og kæmper imod de syndige lyster. Og det koster afsavn og bevidst afstandtagen til at lade penge og magt styre ens liv. Jakob skriver i sit brev, at "venskab med verden er fjendskab med Gud" (Jak 4,4).

Djævelen

Luther skriver om den særlige djævelske fristelse: "Endelig kommer nu Djævelen, der hidser op og puster til ilden, hvor han kan komme afsted med det. Men især er han optaget af det, som angår samvittigheden og de åndelige ting, idet han tilskynder os til at tage det let med Guds ord og gerninger og foragte dem."²

Den djævelske fristelse handler specifikt om det, der har med troen at gøre. Det være sig samvittigheden, at man føler sig så ussel og syndig, at man ikke vil give rum for evangeliet. Eller modsat, at man mener sig så god og from, at man ikke har brug for evangeliet. Det drejer sig naturligvis også om læren. Apostlen Johannes skriver et sted: "Mine kære, tro ikke enhver ånd, men prøv, om ånderne er af Gud, for der er gået mange falske profeter ud i verden" (1 Joh 4,1).

Hvor har Djævelen dog vundet meget indpas i den kristne kirke. Han leder os til at tro, at troen ikke er nok til frelse. Han får fokus vendt væk fra det kommende Paradis til gudsrigets frembrud her og nu. Der forkyndes, at Gud al-

tid vil helbrede – og hvis helbredelsen udebliver, skyldes det manglende tro hos den bedende eller den syge. Djævelen bilder os ind, at Guds nærvær er lig med de følelser, som opstår, når vi er sammen med andre kristne, synger kristne sange eller går ude i naturen og mediterer. Og det virker så rigtigt – fordi det føles så autentisk. Satan bilder os ind, at vores varme følelser er lig med Helligånden. Der er intet i vejen med, at man føler glæde og begejstring. Det er godt – og det en velsignelse. Men det *er* ikke Helligånden. Det er vores reaktion på stimuli.

Kampen mod fristelserne er ikke en kamp for overlevelse. Overlevelsen har Jesus allerede sørget for. Luther sagde noget i retning af, at den gamle Adam er druknet – men idioten kan stadigvæk svømme. Vi skal kæmpe imod fristelsen, fordi vi allerede er frelst fra synden.

Frelsen afhænger af Jesus alene

Fristelse er en uundgåelig del af livet, en kraft, der udfordrer og afslører vores syndighed. Uanset om fristelsen stammer fra vores indre, verden eller Djævelen, skal vi kæmpe imod den. Ikke for vores frelses skyld, men fordi vi allerede er frelst.

Ved Helligåndens hjælp kan vi vælge det gode over det onde. Og selv når det ikke lykkes, går han med os og trøster os med evangeliet. Fristelsen er ikke kun en prøvelse, men en mulighed for åndelig vækst – en anledning til at styrke troen, selv i svaghed. Kampen mod fristelser afgør ikke frelsen. Frelsen afhænger alene af det, Jesus gjorde på Golgata. Men i fristelsen påmindes vi om Åndens styrke – og når vi falder, om evangeliets kraft.

Der er en stor visdom i Jakobs ord: "I ved jo, at når jeres tro prøves, skaber det udholdenhed" (Jak 1,3). Og en vidunderlig trøst fra Johannes: "Men hvis nogen synder, har vi en talsmand hos Faderen, Jesus Kristus, den retfærdige; han er et sonoffer for vore synder ..." (1 Joh 2,1-2). ■

1 Martin Luther, *Den store katekismus*, Credo Forlag 1996, s. 140

2 Ibid.

TEMA

Gamle og nye fristelser

AF NICOLAI KALTOFT

Vi må være opmærksomme på og reflektere over, hvordan vi som kristne forholder os til nutidens former for fristelser.

I Vesten er der i dag en udbredt opfattelse af, at menneskehedens moralske udvikling bliver bedre. Man kigger tilbage på historien og ser, at mange mennesker for ikke særlig længe siden levede med normer og værdier, der i dag anses for at være nedværdigende og krænkende for menneskets værdi, dybt reaktionære og tilbagestående. Vi har heldigvis udviklet os videre fra dette lavere kulturelle stadie, siger man. Når nogen siger sådan, fornemmer man næsten, at menneskets moralske stadie entydigt er vokset til det bedre.

Men folkelige strømninger som #MeToo-bewægelsen har afdækket, at samfundet langt fra er kommet videre fra nogle af de mest stereotypiske fristelser. Som kristen kan det derfor, af flere grunde, være svært at følge den idealistiske tro på menneskets moralske udvikling.

Dette gælder også fristelser, der fortsat virker

til at være lige så fristende i dag som før i tiden. Det er derfor relevant at spørge, hvorfor fristelser er så universelle? Hvad gør dem tidløse og nærmest stereotype? Og er der nogle fristelser og faldgruber, kristne særligt bør være opmærksomme på i dag? Det skal vi prøve at se nærmere på.

En gang fristelse, altid fristelse

Det er, som om fristelser grundlæggende er tidløse. Dette gælder ikke mindst de mest stereotypiske kardinalfristelser såsom sex, selvoptagethed, penge og magt.

I Det Gamle Testaments fortællinger bliver Israels folk beskrevet som arketyper på, hvordan mennesket helt grundlæggende altid står over for valget om at gøre det gode og det onde. Gang på gang falder enkeltpersoner eller Israels folk kollektivt for de samme fristelser. Det-

Nicolai Kaltoft

Stud.theol.

nicolai.kaltoft96@gmail.com

De sociale medier gør det sommetider svært at balancere mellem et sundt og kærligt syn på sig selv på den ene side og så den indre fristelse og trang til selvviscenesættelse og narcissisme på den anden side.

te gælder for eksempel manglende tillid til Gud (2 Mos 32), seksuel udfoldelse uden for Guds ordninger (2 Sam 11) eller begær efter magt og rigdom (2 Kong 5,20-27). På samme måde beskriver Paulus i Romerbrevet 1,18-32 også, hvordan afgudsdyrkelse (1,25), promiskuøs seksuel praksis (1,26-27) og griskhed (1,29) er en integreret del af menneskets syndige natur.

De bibelske skrifter viser os, at fristelserne rummer en iboende tidløshed. Modsat en moderne opfattelse beskriver Bibelen altså ikke en positiv moralsk udvikling for mennesket. De mange århundreder mellem Paulus og hans jødiske forfædre viser tværtimod, at kardinalfristelserne fortsat var lige så fristende på Paulus' tid som i hans forfædres tid.

Det nærliggende spørgsmål er, hvorfor det lige netop er disse fristelser – sex, selvoptagethed, penge og magt – der, på tværs af tidsaldre, er så svære modstå? Svaret på dette spørgsmål

skal imidlertid ikke findes i noget grundlæggende dårligt; tværtimod!

For Gud skabte os for eksempel til at være seksuelle væsner (1 Mos 2,24-25). Han skabte os til at være i tæt relation med ham (1 Mos 3,8). Og vi blev også skabt til at leve i hans fuldkomne skaberværk med alle dets velsignelser (1 Mos 1,26-30).

Problemet er, at vi ikke længere befinder os i den paradisiske have, hvor alting er godt. Syndefaldet er sket, og vi mennesker er dybt berørte af dets konsekvenser. Den gudgivne seksuelle drivkraft er ikke længere entydig god; den er også ødelæggende og destruktiv. Vores trang til guddommeligt nærvær bliver ikke kun rettet mod skaberen selv, men også mod det skabte og indad mod os selv. Vi sætter os selv i centrum, og ophøjer os selv.

De universelle og tidløse fristelser vil således aldrig forsvinde, så længe vi befinder os på den-

ne side af evigheden. Vi må derfor være opmærksomme på og reflektere over, hvordan vi som kristne forholder os til nutidens former for fristelser.

Den teknologiske udvikling forstærker fristelserne

Samfundets udvikling har på visse områder forstærket problematikken omkring kardinalfristelserne. Den teknologiske udvikling har f.eks. gjort det nemmere at udleve en form for selvoptagethed og narcissisme, der ikke tidligere var mulig. Tænk bare på, hvor få mennesker et barn i en lille provinsby for 100 år siden var i kontakt med? Ikke særlig mange. I dag kan han eller hun sidde i nogle af de aller-mest øde egne i verden og have flere tusinde følgere på sociale medier. Og netop sociale medier kan gøre det vanskeligere at modstå fristelsen til at sætte sig selv i centrum og ophøje sig selv på en usund måde.

Grundlæggende er jeg overbevist om, at vi alle har behov for og gerne vil anerkendes og elskes af andre mennesker. Det er der intet galt i! Men de sociale medier gør det sommetider svært at balancere mellem et sundt og kærligt syn på sig selv på den ene side, og så den indre fristelse og trang til selviscenesættelse og narcissisme på den anden side. Dette forstærkes også af, at der i dag er et markant fokus på at mærke efter inde i os selv og sætte os selv først.

Det er vigtigt for mig at understrege, at Gud *både* ønsker, vi skal elske os selv og andre, ligesom han elsker os. Der er derfor hverken noget galt i at være influencer eller have det godt med sig selv – tværtimod! Min pointe er her, at de sociale medier kan være med til at forstærke vores trang til at fokusere på os selv i stedet for på andre mennesker eller Gud.

Folkelige strømninger som #MeToo-bevægelsen har afdækket, at samfundet langt fra er kommet videre fra nogle af de mest stereotype fristelser.

De sociale mediers indvirkning på fristelserne gør sig også gældende med den seksuelle fristelse. Adgangen til pornografisk materiale er med den teknologiske udvikling eksploderet. Det gælder både de eksplicitte og selverklærede pornosider, men også de almindelige sociale medier som Facebook, Instagram, X, Snapchat og YouTube, der ved hjælp af algoritmer gør de seksuelle fristelser endnu sværere at modstå.

Jeg mener virkelig, at vi skal tage disse fristelser alvorligt. Samfundets hastige udvikling sætter nemlig nye og større krav til, at vi som kristne forholder os til og reflekterer over, hvordan den teknologiske udvikling påvirker og forstærker fristelserne i os. Det kan selvfølgelig være meget nemt at skyde skylden på denne udvikling og de sociale medier og dermed brændemærke dem til noget entydigt dårligt. Det er ikke mit anliggende. Men jeg mener, at vi må være opmærksomme på, hvordan de forstærker fristelserne for os.

Som kristne risikerer vi at blive fristet af tidsåndens og de sociale mediers "fortællinger". Her tænker jeg særligt på identitetspolitikken – både til højre og venstre – der ubevidst påvirker og former vores syn

på verden: Hvordan påvirker disse fortællinger for eksempel min tilgang til dem, jeg er uenig med? Gør de det vanskeligere for mig at lytte til dem?

Den samme problematik gør sig også gældende for alle os, der følger kristne kirker fra andre dele af verden: Hvordan påvirker deres fortællinger mine egne forventninger til min kirke, prædikanter og præster?

Teknologiens udfordringer og muligheder

Hver generation må selvstændigt forholde sig til, hvordan især kardinalfristelserne tager form i deres tid. Lige nu er det særligt den teknologiske udvikling og de sociale medier, der forstærker disse fristelser. Vi må som kristne derfor tale om, reflektere over og forholde os til, hvordan samfundet og den teknologiske udvikling påvirker os.

Udviklingen giver os samtidig nye muligheder. Det er derfor vigtigt, at vi rent faktisk har kristne influencere, der gennem en positiv tilstedeværelse på sociale medier peger hen på Gud og leder mennesker til Jesus. Vi må derfor støtte og hjælpe dem, der påtager sig denne vigtige og vanskelige opgave. ■

TEMA

Kampen mellem kød og Ånd

AF PETER OLSEN

Når synden bliver stærk i dig igen, skal du ikke tage dig sammen og kæmpe imod synden, for den kamp vil du tabe. I stedet skal du igen og igen løbe hen til Jesu kors og gribe om det.

Helliggørelse er en stadig kamp mellem dit kød og Guds Ånd. For at forstå denne kamp må vi først forstå, hvem vi selv er. For det andet må vi forstå, hvad troen er. Og for det tredje må vi forstå Åndens særlige opgave.

Sjælelivets niveauer

Den menneskelige sjæl er en kompliceret størrelse. Den har flere niveauer, og jo dybere man trænger ned i den, des mørkere bliver der. Det handler først og fremmest om forståelsen af viljen, som har tre niveauer¹:

1. Viljens øverste og mest simple funktion er at træffe valg i hverdagens mange gøremål: Vi står i supermarkedet og vælger en pose æbler i stedet for en pose pærer. Men på vej hen mod kassen fortryder vi dette valg, lægger æblerne tilbage og tager en pose pærer i stedet for. På dette niveau er vores valg frie, så længe og i den forstand vi ikke er udsat for ydre tvang.
2. På et dybere niveau er viljen et andet udtryk for personligheden. Tilværelsens mest betydningsfulde valg viser, hvem vi er på bunden.

Det handler om vores moralske valg og de store prioriteringer i livet som f.eks. valg af ægtefælle og troskab eller utroskab mod vores ægtefælle. Fra dette dybe niveau i sjælelivet stiger impulser op, der bestemmer vores valg på det øverste niveau. Derfor kan man sige, at valg på niveau 1 er bundet eller ligefrem trælbundet af niveau 2. Men det opleves ikke som tvang, fordi vi vælger i overensstemmelse med, hvem vi dybest set er. Troskab eller utroskab er konkrete valg og befinder sig i den forstand på niveau 1. Men de afslører, hvem vi er på niveau 2, og de kommer dernedefra.

3. Endnu dybere nede er viljen en relation. Et menneske er, hvad det er i relation til Gud. Man kan have ryggen til Gud og bevæge sig stadigt længere væk fra ham, eller man kan have ansigtet vendt mod Gud og bevæge sig stadigt tættere på ham. Et menneskes retning sætter sig igennem som impulser, der bevæger sig opad i sjælen og bestemmer niveau 1 og niveau 2.

Niveau 2 og 3 kan vi ikke ændre ved at træffe valg på niveau 1, for de afgørende impulser til vores valg kommer nedefra, ikke oppefra. Evnen til valg på niveau 1 kan ikke bruges til at ændre, hvem vi dybest set er. Niveau 2 og 3 er Viljen med stort "V". Den vilje kan vi ikke ændre, før vi vil det. Derfor kan det kun ske ved impulser, der kommer til os udefra, og som er stærkere end os selv. Men det kan ikke ske ved tvang.

Man kan tvinge en person til at udlevere sin tegnebog. Det er niveau 1. Men man kan ikke tvinge en person til at elske eller til at nære tillid. De dybe valg kan ikke tvinges. Vi kan vælge at behandle en person ordentligt, men vi kan ikke elske, før vi gør det.

Troen er et under

Når et menneske kommer til tro på Jesus, bliver sjælens retning vendt om: Vi vandrede med ryggen til Gud, og jo mere vi bestræbte os på vores vandring gennem livet, des længere kom vi væk fra Gud. Vi kunne ikke ændre denne retning på viljen, for det var præcis dét, vi ikke ville.

Du og jeg kan ikke ændre et andet menneskes vilje. På sjælens dybe niveauer kan vedkommende ikke engang gøre det selv. Men Jesus siger: "for Gud er alting muligt" (Matt 19,26).

Vi har set, at den dybe vilje ikke kan udsættes for tvang. Når Gud ændrer et menneskes vilje, gør han det uden tvang. Han gør det med kærlighed. Han vækker den tillid inde i et menneske, som er troen. Han vender sjælens retning om. Vi ved ikke, hvordan Gud kan gøre det. Men fra vores samliv med hinanden kender vi noget, der ligner. Vi oplever at få tillid og kærlighed til et andet menneske. Vi mærker, at det ikke er noget, vi beslutter os for. Det er den anden, der vækker vores tillid og kærlighed. Det sker ikke med tvang, for det kan slet ikke tvinges frem. Den anden skaber vores tillid og kærlighed ved hjælp af sin egen tillid og kærlighed. Så langt kan vi forklare, hvad der sker. Alligevel opleves det underfuldt. Der sker noget på sjælens dyb.

Det er endnu mere underfuldt, når et menne-

ske kommer til tro på Jesus. Bibelen beskriver det som en dødeopvækkelse: "Også jer har han gjort levende, jer, der var døde i jeres overtrædelser og synder" (Ef 2,1). Jesus beskriver det med billedet af en fortabt søn, der vender hjem: "Din bror her var død, men er blevet levende igen, han var fortabt, men er blevet fundet" (Luk 15,32).

Der sker to ting i en omvendelse, som svarer til de to definitioner på troen:

Når Gud ændrer et menneskes vilje, gør han det uden tvang. Han gør det med kærlighed.

1. Før havde jeg ikke tillid til Gud, men nu opstår tilliden inde i hjertet. Tro er tillid til Gud, men den er mere end det.
2. Paulus siger: Kristus bor ved troen i vores hjerter (Ef 3,17). Troen griber nemlig ikke bare om en lære, den griber om Jesus selv. Når tilliden til ham bliver til i et menneskes hjerte, flytter Jesus virkeligt ind i dette hjerte. Hvordan han bor derinde, ved vi ikke. Men Bibelen siger det utallige gange. Troen er en organisk forening med Jesus selv. Paulus siger: "Kristus lever i mig, og mit liv her på jorden lever jeg i troen på Guds søn, der elskede mig og gav sig selv hen for mig" (Gal 2,20).

Det nye Testamente veksler mellem at sige: "Guds ånd bor i jer" (1 Kor 3,16) og "Jesus Kristus er i jer" (2 Kor 13,5). Det skal vi ikke lade os forvirre af. Vi tror på én treenig Gud. Vi tror ikke på tre guder. Det betyder: Hvor den ene person i Gud findes, dér findes de to andre også. Jesus siger: "Jeg er i min fader, og I er i mig og jeg i jer" (Joh 14,20). Han beder for dem, der skal komme til tro, "at de alle må være ét, lige-

Peter Olsen

Førsteamanuensis i systematisk teologi ved Dansk Bibel-Institut
po@dbi.edu

Det er, som om der sidder en fæder på bunden af sjælen. Den vender vores blik og vores vilje hen på os selv. Men Helligånden drejer os igen og igen den modsatte vej, så vi ser på Jesus.

som du, fader, i mig og jeg i dig, at de også må være i os" (17,21). Sønnen er i Faderen. Faderen er i Sønnen. Og Helligånden udgår fra Faderen og fra Sønnen, fordi han både er "Guds Ånd" og "Kristi Ånd" (Rom 8,9). Vi forstår ikke helt ordene, men der er tale om en gensidig iboen: Faderen, Sønnen og Ånden er i hinanden.

Det er denne overvældende virkelighed, vi bliver inddraget i, når vi kommer til tro på Jesus. Vi er i ham, og han er i os. Derefter bor og virker han i os. Dét gør noget ved os, eller rettere: *Han* gør noget ved os!

Helliggørelsens hemmelighed

Den apostolske Trosbekendelse har tre led. Den forbinder skabelsen med Gud Fader, forsoningen med Guds Søn og helliggørelsen med Guds Ånd. Det gør den, fordi Bibelen normalt fordeleler sine udsagn om Gud på den måde.

Men da vi tror på én treenig Gud, ikke på tre guder, må vi tilføje: Skabelsen er Faderens gerning ved Sønnen og Ånden. Forsoningen er

Sønnens gerning ved Faderen og Ånden. Helliggørelsen er Åndens gerning ved Faderen og Sønnen. Derfor er det både Faderen, Sønnen og Ånden, der bor i os ved troen. Og derfor har vi med hele den treenige Gud at gøre hver dag i vores liv. Han skaber, bevarer og opbygger troen i os. Han lægger gode gerninger "til rette for os at vandre i" (Ef 2,10).

Som nævnt forbinder Bibelen særligt helliggørelsen med Guds Ånd. Det gør Paulus i Galaterbrevet 5,22-23: "Åndens frugt er kærlighed, glæde, fred, tålmodighed, venlighed, godhed, trofasthed, mildhed og selvbeherskelse." De fleste forstår Ånden som Helligånden. Derfor skriver Bibelselskabet Ånden med stort Å. Jeg mener, at det er korrekt. Det kunne jo være menneskets egen ånd, men hér er der snarere tale om Guds Ånd, der flytter ind i det menneske, der kommer til tro.

Jesus siger om Helligåndens gerning: "Han skal herliggøre mig, for han skal tage af mit og forkynde det for jer" (Joh 16,14). Det er måden,

På grund af fjederen på sjælens bund vender vi hele tiden blikket væk fra Jesu kors.

hvorpå Helligånden sætter frugt i vores liv: Han gør Jesus stor for os. Han flytter vores øjne væk fra det, som vi *skal* gøre, og hen på det, som Jesus *har* gjort. Når vi bliver glade for Jesus, vokser Åndens frugt frem i os.

Troen er en ny retning på sjælens bund. Før så vi på os selv og på alt det, som vi skulle være og gøre. Det handlede om at herliggøre os selv. Men Helligånden vender os om, så vi ser på Jesus. Det gør han ikke én gang, men igen og igen. Det er nemlig, som om der sidder en fjeder på bunden af sjælen. Den vender vores blik og vores vilje hen på os selv. Men Helligånden drejer os igen og igen den modsatte vej, så vi ser på Jesus. Når vi gør det, vokser frugten frem.

Paulus beskriver denne fjeder i Galaterbrevet 5,17: "Kødets lyst står Ånden imod, og Ånden står kødet imod." Når Paulus taler om *kødet*, mener han normalt ikke bare vores legeme. Derimod mener han alt det, som vi er i os selv efter syndefaldet.

Martin Luther (1483-1546) siger: "Vi er kroget ind i os selv!" På sjælens dyb ser vi os selv og vil vi os selv først af alt. Deraf kommer alle de synder, som Paulus remser op i Galaterbrevet 5,19-21: Utugt, urenhed, udsvævelse osv. Han kalder dem "kødets gerninger."

Men dag og nat spænder Helligånden sjælens fjeder, så øjne og vilje bliver vendt hen på Jesus. Deraf kommer "Åndens frugt" (v.22-23).

Se på Jesus

Jens Marius Giverholt (1848-1916) synger om det:

"Og bliver synden i mig stærk igen,
da flyr jeg straks til nådestolen hen;
thi har jeg daglig synd og lønlig brøst,

da gælder blodet end, det er min trøst"²

Nådestolen er Jesu kors. Dér flyder hans blod for dine og mine synder. Derfor er der nåde at få for syndere ved Jesu kors. Og nu har Gud gjort det sådan, at kraften til opgør med synden kommer, når vi ser hen på dette kors. På grund af fjederen på sjælens bund vender vi hele tiden blikket væk fra Jesu kors. Derfor strammer Helligånden dag og nat denne fjeder. Dét er kampen mellem kødet og Ånden.

Syndernes forladelse gælder også for kristne. Når synden bliver stærk i dig igen, skal du ikke tage dig sammen og kæmpe imod synden, for den kamp vil du tabe. I stedet skal du igen og igen løbe hen til Jesu kors og gribe om det. Du skal igen høre, at Jesus er død for dine synder. Derfor er Gud nådigt stemt imod dig. Dét er at se på Jesus. Dét er at fly hen til nådestolen, som Giverholt kalder det. Dét er at tro på Jesus. Og dét er, hvad Helligånden hele tiden prøver at virke på bunden af din sjæl.

Samtidig minder Guds Ånd dig om den nye vilje i dig. Han siger: "Du vil jo gerne være mere som Jesus, ikke sandt?" Du svarer: "Jo, det er, hvad jeg egentlig vil!" Så peger han på kærlighed, glæde, fred og tålmodighed. Han siger: "Sådan er Jesus mod dig. Så må du også være sådan mod de andre." Han formaner ved at opmuntre.

Omvendelse er ikke noget, der sker én gang for alle. På grund af den nævnte fjeder er omvendelsen en stadig kamp mellem retningen hen imod mig selv og retningen hen imod Jesus.

Et gammelt ordsprog siger: "Jeg så på troen, og troen svandt. Jeg så på Jesus, og troen vandt." Kødet siger: "Du må forbedre dig!" Ånden siger: "Se på Jesus!" Dér står kampen dag og nat. Dér er sejren over synden. ■

- 1 Peter Olsen: *Alting sker med absolut nødvendighed! Om kontingens, concursus og kompatibilisme*, Theofilos Supplement vol.6, nr.2, 2014, 169-185. Samt: *Viljens frihed og ufrihed i ældre luthersk tradition*, i: Dansk Teologisk Tidsskrift 80. årgang nr.4, 2017, 282-299.
- 2 Sange og Salmer nr. 508 v.4

TEMA

Hjælp i fristelsen

AF NIELS JØRN FOGH

Vi har brug for konkret hjælp til kampen mod de mange fristelser, vi møder fra Djævelen, os selv og den verden, der omgiver os.

Niels Jørn Fogh

Rejsepræst i Evangelisk
Luthersk Netværk
njf@luthersk-netvaerk.dk

Paulus levede både i nærkontakt med Jesus og sig selv. Samtidig med at han i Jesus havde smagt glæden ved evangeliet, var han bevidst om sin kamp mod synd og fristelser. Han kaldte sig selv "jeg elendige menneske" og benævnte sig selv som den største af alle syndere (1 Tim 1,15).

Paulus var også klar over, at han selv og andre havde brug for hjælp i kampen mod fristelser. Derfor skrev han til menigheden i Korinth: "Derfor skal den, som tror, at han står, se til, at han ikke falder" (1 Kor 10,12). Bilder vi os ind, at vi er højt hævet over alle fristelser, står vi for alvor i fare for at falde. Du risikerer at falde for fristelsen til at lyve, hvis du siger: "Jeg kunne aldrig finde på at lyve!" Du risikerer at stjæle, hvis du tænker: "Jeg ville aldrig kunne snyde i skat eller snyde andre i handel!" Du spiller højt spil, hvis du siger: "Jeg falder aldrig for fristelsen til at være min ægtefælle utro."

Der er stor visdom i kong Salomos ord: "Hovmod går forud for ulykke, overmod går forud for fald (Ordsp 16,18). Jeg tænker på en ung mand, som lige var kommet til tro. Han havde sagt ja til at gå med til en fest. Han var imidler-

tid betænkelig ved, om han klarede at sige nej til alle festens fristende tilbud. Derfor lavede han en aftale med os om, at vi skulle hente ham. Han var ny i troen, men overmodig var han ikke. Han vidste med sig selv, at han var sårbar for fristelser. Erkendelsen af egen svaghed fik ham til at række ud efter hjælp.

Død over synden

Er noget vigtigt for os, er vi parate til at ofre meget.

Den engelske og jødiske sprinter Harold Abrahams vandt guld i 100-meterløb ved OL i Paris i 1924. I filmen "Chariots of Fire" siger han på et tidspunkt: "Om en time vil jeg være derude igen. Jeg vil løfte mine øjne og se ned ad den der korridor og med 10 ensomme sekunder til at retfærdiggøre min eksistens. Men vil jeg?" For ham var sejr det vigtigste i livet. Derfor ofrede han alt for at vinde!

Jesus gør det helt tydeligt, at det vigtigste i livet er at følge ham. Derfor siger Jesus, at frister noget til synd og frafald, skal det hugges af. Jesus taler om dette i en sammenhæng, hvor han siger, at enhver, som kaster et lystent blik på en

andens hustru, allerede har begået ægteskabsbrud i hjertet. Derpå siger Jesus: ”Hvis dit højre øje bringer dig til fald, så riv det ud og kast det fra dig; for du er bedre tjent med, at et af dine lemmer går tabt, end med at hele dit legeme kastes i Helvede” (Matt 5,29).

I 200-tallet kastrerede kirkefaderen Origines sig selv, fordi han ville være lydighedsmod Jesu ord. Men Jesu ord er tydeligvis billedtale. For hvorfor ikke rive begge øjne ud? Er vi ude over lystne blikke, hvis vi kun kan se med et øje? Naturligvis ikke! Jesu stærke billedsprog viser, at vi radikalt skal bortskaffe alt, som vil lokke os væk fra Jesus. For sker det, kastes hele vores legeme i Helvede.

Hvordan kan en radikal livsstil se ud i praksis? Tillad en illustration fra mit eget liv. Da jeg havde været en troende godt halvandet år, løb jeg ind i en troskrise, som skyldtes nogle dårlige valg. Jeg var hjemme på juleferie og drak nogle øl med mine gamle venner. Hvilket er helt i orden. Jeg drak mig ikke i hegnet, som jeg ofte havde gjort, før jeg kom til tro. Men jeg drak alligevel så meget, at samvittigheden tog ordet. Jeg forlod selskabet og satte mig på trappen ved kirken. Jeg indrømmede over for Gud, at jeg faldt for fristelsen til at flygte, når jeg mødte udfordringer i livet. Derfor lovede jeg mig selv, at fra nu af ville jeg ikke længere drikke alkohol.

Kan vi sige, at jeg gennem denne beslutning rev mit højre øje ud og kastede det fra mig? Faktisk har det ikke været noget afsavn at sige nej til alkohol. Sådan vil det måske være for andre. At leve med ét øje har konsekvenser. Men jeg er overbevist om, at beslutningen om at holde mig fra alkoholiske drikke har beskyttet mig mod mange fristelser.

Livets sande nord

Nogle siger, at vores tid er præget af ”ekspressiv individualisme”. Heltinden i dag er ikke kvin-

FOTO: FREEPIK

den, der går hjemme og passer børn, men Elsa fra filmen Frost. Elsa synger: ”Nu giver jeg los, går linen ud. Farvel til pligtens tyranni. Jeg er fri. Lad det ske. Det er forbi med skam og bitter gråd, når jeg bliver til den, jeg er!” Dagens heltinder lytter til sig selv og udviser mod ved at bryde med pligtens tyranni. Udlev hjertets råb. Så bliver du fri!

Helten er ikke manden, der passer sit arbejde, forsørger sin familie og tjener trofast i menigheden. Dagens helt er manden, der sælger alt

Da jeg havde været en troende godt halvandet år, tog jeg en beslutning om ikke at drikke alkohol. Jeg indrømmede over for Gud, at alkohol for mig var en måde at flygte på, når jeg mødte udfordringer i livet.

Jesu stærke billedsprog viser, at vi radikalt skal bortskaffe alt, som vil lokke os væk fra Jesus. For sker det, kastes hele vores legeme i Helvede.

for at udleve drømmen om at krydse Stillehavet, bestige Mount Everest eller løbe maraton på Den Kinesiske Mur.

Vist kan konventioner være snærende bånd, og det er ikke forkert at forfølge drømme. Står der måske ikke skrevet: "Jeres gamle skal have drømme!" (ApG 2,17)? Problemet ligger i, at jeg skal mærke efter for at finde min drøm og blive til den, jeg er.

Når amerikanske prædikanter taler om "the true north", tænker de på kompassets pil, som altid peger mod nord og hjælper os med at navigere på turen og nå målet. Hvor finder vi livets sande nord? Hos Gud og i hans ord. Salomo siger: "En vej kan forekomme en mand rigtig og dog ende med at føre til døden" (Ordsp 14,12). Det har han ret i! Derfor skal vi primært lytte til Gud og leve efter rådet i Salme 119,11: "Jeg gemmer dit ord i mit hjerte, for ikke at synde mod dig."

Velnærede får forlader ikke folden

Er jeg misundelig, fordi naboens græsplæne er pænere end min? Så må jeg gøde og passe min egen plæne. Det gælder på alle områder i livet. Finder jeg andres børn mere interessante end vores, må jeg bruge mere tid sammen med de børn, Gud har givet mig. Er jeg misundelig på vennernes

harmoniske ægteskaber, skal jeg bruge mere tid på samvær med min egen ægtefælle. Gør gerne listen længere.

I kirken beskylder vi måske andre menigheder for at stjæle vores får. Hvorfor vil unge ikke længere lytte til sund forkyndelse? Hvorfor søger de bevidstløst mod menigheder med god lovsang og positiv atmosfære?

En sagde engang, at velnærede får ikke er så lette at stjæle. Ønsker vi at bevare hinanden i troens fællesskab med Jesus, må vi arbejde på vores eget menighedsfællesskab. Vil vi beskytte os mod materialismens fristelser, skal vi dagligt takke for alt det, Gud har givet os. Fortsæt gerne listen.

Andre forholdsregler

Mange andre praktiske forholdsregler kunne nævnes. Min kone Marie og jeg mødte som unge en, som sagde: "Jeg har for travlt til at synde." Teologisk holder den ikke vand! Paulus arbejdede hårdt og kæmpede alligevel med fristelser. Når det er sagt, er det stadig sandt, at tjenesten for Gud og næsten beskytter mod fristelser.

Musikskolen i Helsingør har lydisolerede rum med store vinduer, hvor eleverne får individuel musikundervisning. Både lærer og elev er synlige for alle. Hvorfor?

Så er både lærer og elev beskyttet mod sladder og fristelser.

Den amerikanske præst Craig Groeschel fortæller, at han aldrig taler med kvinder i enrum eller rejser alene. Hans begrundelse? Han vil ikke falde i fristelse eller ødelægge sit navn.

Lad os gennemtænke vores eget liv. Hvad kan jeg gøre rent praktisk for ikke at falde i fristelser? Hvad betyder Jesus for mig? Er han mere værd end min højre hånd? Overvurderer jeg min egen modstandskraft? Hvordan kan jeg inddrage andre?

Løftet

Jesus gav Peter et løfte, før fristelsen blev så stærk, at han bandede på, at han ikke kendte "det menneske." Jesus siger: "Simon, Simon! Satan gjorde krav på jer for at sigte jer som hvede; men jeg bad for dig, for at din tro ikke skal svigte" (Luk 22,31-32).

Satan ønsker, vi ender som lette avner, der blæser bort med vinden. Satan fik skovlen under Peter, så han faldt for fristelsen. Men Jesus bad for Peters tro! Jesu forbøn hjalp Peter! Jesus tilgav ham og gav ham tjenesten tilbage.

Jesus beder også for os! Det er den største hjælp i fristelsen. ■

HORISONT

Spalten, hvor redaktionen medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Hvad er 10-årsplanen?

Forleden spurgte min 9-årige dreng mig: "Mor, hvad skal jeg arbejde med, når jeg bliver voksen?"

Spørgsmålet kom helt åbent og interesseret. Han ville virkelig gerne høre mit svar. Men jeg havde ikke noget svar, for det er jo ikke mig, der skal bestemme det. Jeg fik fremstammet noget med, at han skal vælge noget, hvor han vil gøre sig umage.

På andre tidspunkter kan samtalen hjemme hos os se anderledes ud. Hvor der ikke er den samme lydhørhed. Det er typisk situationer, hvor jeg svarer "nej". Der kan det præcis samme spørgsmål stilles adskillige gange, på trods af at der er svaret. Og så må man jo spørge: "jeg har hørt, hvad du siger, men har du hørt, hvad jeg sagde?" Og helt fra hjertet mener den unge mand, at spørgsmålet overhovedet ikke er besvaret.

Disse to situationer har fået mig til at overveje, hvornår jeg sidst har spurgt Gud: "hvad vil du med mit liv? Hvor skal jeg gå hen?"

Noget af den karriererådgivning, jeg har fået gennem

årerne, har været at have en 5-årsplan og en 10-årsplan. Spørger jeg Gud, hvad han vil med mig i dag – og også hvad han vil på den lange bane, hvad er hans 5-års- og 10-årsplan for mig?

Og dernæst: når jeg spørger Gud, hvor ofte overser jeg så hans svar? Det spørgsmål er jo helt umuligt at svare på, da det jo i sagens natur er min blinde vinkel. Det, jeg overhørte eller overså – det var jo netop det, jeg ikke hørte eller ikke så.

Jeg kommer ikke til at have det gyldne svar. Men der er et modsvar: Gud er den almægtige skabende Gud, min skaber. Uanset hvor tungnem jeg er, har han evnen til at råbe mig op. Så lad os ikke fortabe os i de blinde vinkler, men dog vide, at de eksisterer. Men de eksisterer i Guds hånd.

Uden at forvente skriften på væggen tror jeg på, at Gud har "en plan" med mit liv, med dit liv, både i dag, og også på den lange bane. Men jeg kunne virkelig godt tænke mig skriften på væggen; at få afsløret lidt af, hvad fremtiden bringer, for jeg føler, at så ville jeg kunne

Når jeg spørger Gud om hans plan, hvor ofte overser jeg så hans svar?

forberede mig bedre, planlægge min økonomi bedre, være en bedre tjener for Gud.

I Esajas' Bog 55,8-9 står der "For jeres planer er ikke mine planer, og jeres veje er ikke mine veje, siger Herren; for så højt som himlen er over jorden, er mine veje over jeres veje og mine planer over jeres planer."

Måske det ikke er meningen, at jeg skal forberede og optimere min tjeneste for Gud, men gå, hvor han kalder i afhængighed af ham. Uanset hvor meget jeg har lyst til at optimere i mit liv, mit kristenliv, min tjeneste for ham. Så er det nok ikke den vinkel på tjenesten, der skal dyrkes – men derimod tillid til, at alle

de opgaver og relationer, vi står i, er givet af Gud.

Og han vil udruste os. Når vi går på hans kald, kan vi gøre det i tillid til, at han udruster, og at vi ikke kommer til at mangle. Også selvom økonomien ikke var optimeret, uddannelsen ikke helt optimal og mit overblik måske endda minimalt.

Helene Schou Andersen

SKABT I GUDS BILLEDE

AF CARSTEN HJORTH PEDERSEN

Mennesket har fortsat en unik position blandt alt det skabte, men efter faldet indebærer denne position også en særlig alvor og skyld.

Første Mosebog 1,27: "Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem".

Det er ikke let at svare på, hvad det vil sige, at mennesket er skabt i Guds billede. Men gudbilledligheden er vigtig og vitaminrig. Så lad os gøre et forsøg.

Den oprindelig gudbilledlighed

Hvis vi ser på gudbilledligheden før syndefaldet, altså som den beskrives i Bibelsens to første kapitler, kan følgende syv kendetegn nævnes:

1. Alt det skabte har sit ophav i Gud. Men kun mennesket skabes i Guds billede. Hverken sol, måne eller stjerner, hverken jord, vand eller luft, hverken planter eller dyr omtales som "skabt i Guds billede". Ikke engang om englenerne siges det, at de er skabt i Guds billede.
2. Der står ikke, at mennesket skabtes som Guds billede, men i Guds billede. Adam og hans kvinde, som senere kom til at hedde Eva, var altså ikke billeder

af Gud som sådan en slags omvandrende fotografier af Gud. Men skabt i Guds billede var der dog noget ved mennesket, der umiskendeligt mindede om Gud. De var på en måde *af Guds slægt*.

3. Gudbilledligheden knyttes til det relationelle – især til forholdet mellem mand og kvinde; det står i *anden* sætning af Første Mosebog 1,27, som er citeret herover. Men gudbilledligheden knyttes også til relationen til Gud, fordi menneskene er de eneste skabninger (ud over englenerne), Gud taler personligt med.
4. Guds billedet har desuden med en særlig opgave at gøre, som Gud kun giver til mennesket, nemlig at tage vare på det øvrige skaberværk. Menneskene skulle dyrke og vogte Edens have som Guds vicekonger.
5. Gudbilledligheden er dermed også en *udrustning* til at varetage relationerne til andre mennesker og til Gud og til at varetage den store opgave med at dyrke og vogte haven. Jeg tror, den ud-

rustning især består i en unik enhed af krop, sjæl og ånd og af tanke, vilje og følelser hos mennesket samt af førnævnte relationelle udrustning.

6. Kun mennesket får af Gud et tilbud ("Du må spise af alle træerne i haven") og et forbud ("Træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise af, for den dag du spiser af det, skal du dø").
7. Mennesket drages til ansvar og pålægges skyld for at bryde forbuddet, hvoraf vi ser, at kun mennesket forstås som et moralsk væsen, hvilket også viser sig ved, at mennesket får dårlig samvittighed, da det bryder Guds bud.

Hvad med gudbilledligheden efter faldet?

I kirkens 2.000-årige historie er der blevet svaret forskelligt på det spørgsmål. Alle er enige om, at gudbilledligheden tog skade ved syndefaldet. Men man er uenige om, *hvor meget* og *hvordan*. Lige fra en opfattelse af, at menneskets gudbilledlighed kun er "lettere skrammet" til, at den helt

Mennesket har fortsat en unik position blandt alt det skabte, men efter faldet indebærer denne position også en særlig alvor og skyld.

og aldeles gik tabt ved syndefaldet.

Alligevel er det vigtigt at rejse spørgsmålet. For vi lever efter syndefaldet, så hvis vi skal finde ud af, hvilken alvor og glæde der *i dag* ligger i vores gudbilledlighed, må vi prøve at svare.

Jeg tilslutter mig Asger Chr. Højlunds svar¹, som kan sammenfattes i følgende punkter:

- Første Mosebog 9,6: "Den der udgyder menneskets blod, skal få sit blod udgydt af mennesker. For i sit billede skabte Gud mennesket" nævner Asger Chr. Højlund som et ofte anvendt belæg for menneskets fortsatte gudbilledlighed (s. 258).
- Der er også en gudbilledlighed til stede uden for troen, på skabelsens plan, om end det endnu ikke er i opfyldt forstand, den er til stede (s. 259).
- Luthers afvisning af talen om det intakte gudsbillede havde i høj grad sin berettigelse, når denne tale blev brugt, som den blev brugt af hans katolske modstandere. Og det samme kan siges om Barth i forhold til liberalteologien. Men fører denne afvisning til et manglende syn for det stempel², Gud har sat på mennesket fra skabelsen af, går det galt (s. 260).
- Menneskets værd [...] ligger i den for tanken grænsesprængende (men dog i Jesus synlige) bestemmelse, at mennesket er anlagt på fællesskab med Gud. Og denne bestemmelse gælder også mennesket som synder (s. 260-61).

I forhold til ovenstående syv punkter betyder det:

Ad 1. Mennesket har fortsat en unik position blandt alt det skabte, men efter faldet indebærer denne position også en særlig alvor og skyld, fordi mennesket – ikke himmellegemerne, elementerne, planterne eller dyrene – er *årsag* til

den destruktion, som nu præger skaberværket.

Men gudsbilledet er ikke totalt udslettet. N.E.S. Grundtvig resonerer som så: Hvis gudsbilledet var helt borte, kunne Gud ikke tiltale Adam og Adam ikke svare Gud. Men Gud og Adam talte jo netop sammen efter faldet.

Ad 2. Mennesket er fortsat i "Guds slægt" (jf. ApG 17,29); men vi er *bortkomne* børn, der kaster skam over vores guddommelige ophav. Dog netop derved – på underlig bagvendt måde – vidner vi om Gud. Men kun ved dåb og tro på Jesus Kristus bliver vi atter Guds sande børn under nåden.

Ad 3. Mennesket står fortsat i fundamentale relationer til Gud og næsten. Men forholdet til Gud er så skadet, at det kun genoprettes gennem Jesus. Forholdet til medmennesket er tvetydigt: Vi kan volde hinanden smerter, som er langt større end dem, skaberværket kan volde. Men vi kan også optræde så solidarisk, godt og kærligt over for hinanden, som intet andet i skaberværket kan.

Ad 4. Gud har ikke annulleret sin opgave til mennesket som hans vicekonger. Men også denne opgave er blevet tvetydig: Vi kan forædle det skabte og værne om det til glæde for mennesker og til ære for Gud, og vi kan med vores teknologi og snilde dæmme op for destruktive kræfter i skaberværket, f.eks. ved at bygge dæmninger og bekæmpe malariemyg. På den anden side misligholder vi opgaven på hovedsagelig to måder: Enten ved at *forgribe* os på det skabte til egen egoistisk vinding, eller ved at *forgude* det skabte, hvorved vi abdicerer fra vores opgave.

Ad 5. Mennesket er fortsat en unik enhed af krop, sjæl og ånd og af tanke, vilje og følelser. Det kropslige/fysiske har vi fælles med den øv-

Carsten Hjorth Pedersen

Tidligere leder af Kristent Pædagogisk Institut
cahje@outlook.dk

FOTO: PEXELS

Forholdet til medmennesket er tvetydigt: Vi kan volde hinanden smerter, men vi kan også optræde så solidarisk, godt og kærligt over for hinanden, som intet andet i skaberværket kan.

rige skabning. Det sjælelige kan i en decimeret form også tilskrives dyrene; men menneskets evner til at tænke, ville og føle giver os enorme muligheder – efter faldet ikke blot til at gøre godt, men også ondt. Menneskets åndsrustning, som ingen af de øvrige skabninger har, ytrer sig f.eks. i vores samvittighed, evnen til at skabe kultur og i selvbevidsthed. Den er i særdeleshed en del af gudsbilledet. Men også her på tvetydig vis, fordi mennesket kan stille sig til rådighed for såvel onde som gode åndsmagter.

Ad 6 og 7. Det er også en del af menne-

skets åndsrustning, at det er et moralsk væsen med etisk bevidsthed. Vi er for altid mærket af, at Gud kun gav mennesket et forbud, der dybest havde det gode formål, at vi ikke skulle stræbe efter at blive som Gud, men nøjes med at være, hvad vi er: mennesker.

Målt med Guds fuldkomne alen, der er den eneste 100 % rette målestok, kommer vi helt til kort og har kun én chance for at blive retfærdige. Den ene mulighed hedder Jesus Kristus. Målt med menneskers ramponerede alen, lever vi *delvist* op til kravene. Men vi kan heldigvis klare os med det ufuldkomne. Derfor kan f.eks. en mors ufuldkomne omsorg være tilstrækkelig for hendes barn.

Summa summarum: Alle mennesker er altså fortsat skabt i Guds billede; men i forhold til Gud er billedet totalskadet, mens det i forhold til andre mennesker er voldsomt amputeret.

Dette forhindrer dog ikke salmisten i at beskrive mennesket sådan:

”Når jeg ser din himmel, dine fingres værk, månen og stjernerne, som du satte der, hvad er da et menneske, at du husker på det, et menneskebarn, at du tager dig af det? Du har gjort det kun lidt ringere end Gud, med herlighed og ære har du kronet det. Du har gjort det til hersker over dine hænders værk, alt har du lagt under dets fødder” (Sl 8,4-7).

Disse ord er vel at mærke udtalt om mennesket efter faldet.

Gudbilledligheden genoprettes i Jesus Kristus

Gudbilledligheden er uløseligt knyttet til Guds søn, Jesus Kristus, om hvem der står, at ”han er den usynlige Guds billede” (Kol 1,15), Guds ”væsens udtrykte billede” (Hebr 1,3) eller slet og ret ”Guds billede” (2 Kor 4,4).

Så selv når vi – som præciseret ovenfor – kan tale om, at mennesket fortsat er skabt i Guds billede, er også dét (som alt andet i tilværelse) forbundet med Jesus Kristus. *Alle* mennesker skylder derfor Jesus tak for at være skabt i Guds billede.

Når det handler om at *genoprette* det tabte gudsbillede, har Jesus Kristus endnu større betydning. Som Paulus skriver: "For I er alle Guds børn ved troen, i Kristus Jesus. Alle I, der er døbt til Kristus, har jo iklædt jer Kristus" (Gal 3,26-27). Ved dåben og troen bliver vi iført Kristus. Gud har bestemt os til "at formes efter sin søns billede" (Rom 8,29), og vi opmuntres til "at iføre os det nye menneske, skabt i Guds billede med sandhedens retfærdighed og fromhed" (Ef 4,24). Denne genoprettelse sker for de troende *ufuldkomment* i livet før døden og *fuldkomment* i opstandelsen efter døden.

Vi bliver kort sagt Gud lig ved, at Jesus Kristus blev os lig. Men "Gud lig" betyder ikke, at vi bliver guddommelige, "blot" at gudsbilledet genoprettes.

Vi kan med andre ord slå fast, at der er kvalitativ forskel på den *medfødte* og den *genfødte* gudbilledlighed.

Den negative følge af dette er, at hvis et menneske – af uransagelige grunde – afviser Guds genoprettelsestilbud i Kristus, går det glip af genoprettelsen såvel før som efter døden. Det sidste kaldes med et andet ord for "fortabelsen".

Man kan sige, at menneskets gådefulde gudbilledlighed også viser sig ved, at det på uransagelig vis har mulighed for at svare *afvisende* på Guds kærlighedserklæring.

Eksempler på gudsbilledets betydning i dag

Jf. ovenstående bør vi skelne mellem gudsbilledets betydning for *alle* mennesker og for de *døbte-og-troende*. Blot nogle få eksempler på begge dele:

For alle mennesker

- Dyrene kan ikke undres; men det kan vi, fordi vi er skabt i Guds billede. Lad os derfor fremelske undren hos os selv og vores børn. Undren over de sorte huller i universet, over fosterets vækst i mors mave, over poesiens stærke budskab og kærlighedens væsen.
- Vi står alle til ansvar for Gud. Det lyder måske dystert; men dybest set er det befriende, at vi ikke er alene, og at der er én over os, som taler til os – og som vi skal "svare an". For ansvar er dybest set at svare ham, som taler til os.
- Lad os glædes over og kæmpe for *det gode, sande og smukke*, og lad os bekæmpe det onde,

løgnagtige og grimme. Vi kan ganske vist ikke i alle detaljer blive enige om, hvad det er; men vi kan forenes om, at det findes, og at det første skal fremmes, mens det andet skal hæmmes.

- Det giver mening at opdrage børn. De er ikke djævlige. Der er noget destruktivt i dem, som vi har til opgave at dæmme op for, og – især – lære dem *selv* at dæmme op for. Og der er noget konstruktivt i alle børn, som vi kan fremelske og appellere til.
- Når mennesker er skabt i Guds billede, må jeg respektere ethvert medmenneske. Vi kan være rivende uenige, og det vi må tale med hinanden om. Den anden kan mene, at jeg tager grueligt fejl, og jeg skal lade ham fortælle mig det. Men vi øver os på at respektere hinanden. Ægte åndsfrihed har i virkeligheden med menneskelig værdighed at gøre. Det udspringer også af gudbilledligheden.

For de døbte-og troende mennesker

- Da det er afgørende for genoprettelsen af gudsbilledet, at vi bliver døbt og lever i troen på Jesus Kristus, må jeg selv søge de midler (dåben, nadveren og Ordet), der skaber og opretholder denne tro, og jeg må gøre hvad der står i min magt for at sætte børn, som jeg har ansvar for, i forbindelse med de samme nådemidler.
- Når jeg er gået ind i Guds rige, hvor han til stadighed arbejder på at forny sit billede i mig, er der håb – både for dette liv og for evigheden. Og jeg kan frimodigt søge at give andre del i det samme håb.
- Når *nåden* er det afgørende for, at jeg er skabt i Guds billede, kan jeg øve mig på at være nådig imod andre, f.eks. at se på andre med et nådigt, ikke-fordømmende blik.
- Når Gud har sat en kæmpe mission i værk for at forny og genoprette gudsbilledet i mennesker, giver det dyb mening for mig at være redskab for hans mission – i den tid og på det sted, han sætter mig.
- Når Gud har omsorg for menneskers timelige vel, kan vi også som kristne med frimodighed kaste os ud i opgaver, der har menneskers timelige vel som mål: Socialt arbejde, naturforvaltning, nødhjælp, forbøn osv.

Kom ikke og sig, at det ikke betyder noget, at vi er skabt i Guds billede!

Der er kvalitativ forskel på den medfødte og den genfødte gudbilledlighed.

Artiklen er tidligere udgivet på tilliv.dk.

- 1 Asger Chr. Højlund: *Hvad er da et menneske? Menneskets gudbilledlighed og synden*. I: Johannes Helberg et al. (red.): *Fri och bunden*. Göteborg: Församlingsförlaget 2013.
- 2 Søren Kierkegaard sammenligner gudsbilledet med et usynligt vandmærke i en pengeseddel eller på et frimærke.

FOR TROEN

Sefanias' Bog: Israels rest

AF JESPER AAGAARD

Som troende hedninger har vi fået del i den samme arv, som de troende jøder. Vi har, ligesom Israels rest, fået andel i løftet i Kristus Jesus.

Sefanias' Bog beskriver de frelste blandt det jødiske folk som en flok får, der i ro og mag kan græsse.

I den forrige artikel var fokus på det kald til omvendelse, som rækkes både jøder og hedninger i Sefanias' Bog – et kald til frelse for alle, der i ydmyghed søger retfærdighed. Vi var også inde på, at det er hovmodet over for Gud og hans ord, som kendetegner de hedningefolk, der rammes af Herrens dom. Det samme er tilfældet for det jødiske folk, som vi skal se på i denne artikel. Og så kommer vi også ind på den frelse, der venter de ydmyge – både jøder og hedninger.

Jødernes hovmod

Det første stykke, vi skal se på, er Sefanias' Bog 3,1-8. Disse vers er talt til Jerusalem, der her står som repræsentant for det jødiske folk på Sefanias' tid. Som vi før hørte om dommen over hedningefolkene, hører vi nu mere specifikt om dommen og grundlaget for dommen over det jødiske folk. Og hvad dømmes de så for? De dømmes, fordi de ikke vil lytte til Guds ord og omvende sig, men i stedet holder fast ved deres onde handlinger.

Dette ser vi fx i vers 1-2, hvor der står: "Ve den trodsige og blodbesudlede, den tyranniske by [Jerusalem]! Den adlyder ikke, den tager ikke ved lære; den stoler ikke på Herren, den kommer ikke til sin Gud."

Og lidt længere fremme i vers 7: "Jeg [Gud] sagde: Bare du ville frygte mig, og tage ved lære. Så skulle dens [Jerusalems] boliger ikke tilintetgøres, som jeg have bestemt. Alligevel fortsatte de med alle deres fordærvelige handlinger."

Ligesom for hedningefolkene er grundlaget for jødernes dom deres hovmod – de vil ikke ydmyge sig – de holder Guds ord på afstand, så de kan

blive i deres onde gerninger.

Noget af de frygtelige ved dommen over det jødiske folk er, at Gud, set i forhold til hedningefolkene, åbenbarede sig for det jødiske folk på en helt unik måde. Blandt jøderne gjorde Gud således store undere, navnlig da han udfriede dem fra Egypten og førte dem gennem ørkenen til det forjættede land. Og så talte Gud sit ord til dem mange gange gennem sine profeter. Men de ville ikke lytte, og de holdt fast ved deres onde gerninger. Derfor ramte dommen dem i 586 f.Kr., da babylonerne indtog Jerusalem og brændte templet, som et forvarsel om Herrens dag og den evige dom. Også under romerne ramte dommen dem, da de havde afvist og korsfæstet Jesus, og templet blev ødelagt – igen som et forvarsel om den evige dom.

Dommen ramte jøderne for deres hovmod, fordi de afviste Guds kald til omvendelse og frelse, sådan som profeterne – og til sidst Jesus selv – havde forkyndt dem det. Og selvom en stor del af verdens jøder nu bor i staten Israel, har de fleste af dem endnu ikke omvendt sig, og vi må forvente, at der stadig venter trængsler for dem; at Herrens dag endnu venter forude.

Guds domshandlinger med det jødiske folk står imidlertid også som en advarsel til os, til hedningefolkene: Når Gud har ladet dommen ramme det jødiske folk, fordi de ikke ville ydmyge sig, så vil der også komme en dom over hedningefolkene – så vil Herrens dag også ramme os – sådan som der står i vers 8: "Det er min ret at samle folkeslag og kalde kongeriger sammen for at udøse min harme over dem, al min glødende vrede. I min lidenskabs ild skal hele jorden fortæres."

DENNE ARTIKEL ER DEN TREDJE OG SIDSTE I EN SERIE OM SEFANIAS' BOG.

Jesper Aagaard

Cand.jur.

jesperaaf@hotmail.com

Herrens dag er både en dommens og en frelsens dag.

Det er voldsomme ord, men det er ord, Det Nye Testaments forfattere bekræfter for os, f.eks. i Andet Petersbrev 3,10-13: "Men Herrens dag vil komme som en tyv, og da vil himlene forgå med et brag, og elementerne brænde op, og jorden og alt det menneskeskabte på den vil vise sig som det, det er. Da nu alle disse ting må gå i opløsning, hvor helligt og gudfrygtigt bør I da ikke leve, mens I venter på, ja, fremskynder Guds dags komme, da himlene skal gå op i luer og elementerne komme i brand og smelte. Men efter hans løfte venter vi nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor."

Læg mærke til, at Peter her i nær forbindelse med dommen også omtaler løftet om frelse fra dommen for dem, der har taget deres tilflugt til Gud og har fået et nyt liv, så de søger at leve helligt og gudfrygtig. De ser frem til og glæder sig til Herrens dag, for da tager Gud det endelige opgør med ondskaben og gør alting nyt. Herrens dag er altså både en dommens dag og en frelsens dag.

Frelsens dag

I det næste tekststykke (Sef 3,9-13) møder vi igen sondringen mellem folkene (v. 9-10) og jøderne.

Først hører vi om hedningefolkene, at Gud vil forvandle "deres læber, så de bliver rene" (v. 9). Folkenes læber – deres tale – skal altså blive rensset. Men dermed viser udtrykket også, at deres hjerte er blevet rent, for vores tale afspejler, hvordan det står til med vores hjerte (Matt 12,33-37). De frelste blandt hedningefolkene skal altså få et rent hjerte, og så skal de påkalde Herrens navn og tjene ham (v. 9). Ja, de frelste blandt hedningefolkene bliver i vers 10 betegnet af Gud som "mine tilbedere"

(se også Sef 2,11).

Derefter hører vi i vers 11-13 mere om, hvordan Gud vil vende det jødiske folks skæbne, sådan som Sefanias tidligere talte om (Sef 2,7). Dette gør Gud ved at fjerne hovmodet fra folket: "For da fjerner jeg fra dig dem, der jubler over din storhed, og du skal ikke længere være hovmodig på mit hellige bjerg" (v. 11).

Gud vil altså fjerne hovmodet fra det jødiske folk og dermed det, som var grundlaget for dommen over dem. Dette vil formentlig ske under de trængsler, som Sefanias tidligere (Sef 1,4-13) har profeteret, vil ramme det jødiske folk i forbindelse med Herrens dag (sml. bl.a. Zak 13,8-9).

Men gennem trængslerne lader Gud en rest være tilbage, der beskrives som "et hjælpeløst og svagt folk" (v. 12). Dette hjælpeløse og svage folk bliver betegnet som "Israels rest" (v. 12). De har ydmyget sig over for Gud, givet ham ret i hans dom, og er nået dertil, hvor de alene "stoler på Herrens navn" (v. 12). Igen understreges det altså af Sefanias, at det er de ydmyge – de svage og hjælpeløse – som bare har Herren at tage deres tilflugt til, der bliver frelst.

Om dette hjælpeløse og svage folk siger Sefanias, at de skal "græsse og leje sig, og ingen jager dem bort" (v. 13).

Dette billede af de frelste blandt det jødiske folk som får, der græsser, mødte vi også i Sefanias' Bog 2,6-7, hvor der stod om dem, der var tilbage af Judas hus, at de vil græsse og leje sig, når Gud griber ind og dømmer folkene.

Til sidst skal der altså være frelste både blandt jøder og hedninger. Men i Sefanias' Bog, og Det Gamle Testamente i øvrigt, er fokus mest på jødernes frelse. Hedningenes frelse omtales også visse steder, som vi bl.a. har set i Sefanias

3,9-10, men det er ikke et noget, som udfoldes så meget i Det Gamle Testamente.

Jøder og hedninger i Kristus

I Det Nye Testamente og navnlig hos Paulus udfoldes det imidlertid, hvordan forholdet er mellem jøder og hedninger, der har del i frelsen, dvs. som tror på Jesus Kristus. Paulus taler således i Efeserbrevet 3,1-13 om, at han har fået indsigt i en hemmelighed – Kristus-hemmeligheden – som ikke før har været gjort kendt, sådan som den nu er blevet åbenbaret for Paulus og de andre apostle. Denne hemmelighed handler om hedningene. Og som Paulus formulerer den, går den ud på følgende: "At hedningerne [de hedningekristne] er medarvinger og medindlemmede i legemet og har medandel i forjættelsen [løftet] i Kristus Jesus" (Ef 3,6).

Som troende hedninger har vi fået del i den samme arv som de troende jøder. Det er dem, Sefanias har beskrevet som Israels rest – de ydmyge, som søger retfærdighed. Vi er blevet en del af det samme legeme, åndeligt set, som Israels rest. Vi har, ligesom Israels rest, fået andel i løftet i Kristus Jesus.

Hvad er det for et løfte? Jo, som Paulus skrev ovenfor, er det et løfte, vi har fået i kraft af evangeliet, dvs. evangeliet om syndernes forladelse ved tro på Kristus. I Andet Petersbrev 3,13 læste vi tidligere om, at det er et løfte, der gør, at vi gennem dommen kan forvente "nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor". Det er det løfte, som i Sefanias' Bog rækkes de ydmyge, der søger retfærdighed: at de skal tage det land i besiddelse, som Gud havde lovet Abraham, at de dér skal græsse som får og lejre sig, og ingen skal jage dem bort. Vi har som troende hedninger del i de løfter og profetier i Det Gam-

Som troende hedninger har vi fået del i den samme arv som de troende jøder.

le Testamente, der beskriver virkeligheden for Israels rest, dvs. for jøderne efter at de har omvendt sig til Jesus og er kommet til tro på ham (se også Ef 2,11-22).

Det gælder også her i Sefanias' Bog. Det sidste stykke i bogen (Sef 3,14-20) er netop et afsnit, der er skrevet til Israels rest, og som vi derfor må tage til os som ord, vi er blevet medindlemmede i, og som vi er medarvinger til på grund af Kristus. Dermed tages der ikke noget fra det, som Gud har lovet jøderne, når de omvender sig. Men Gud lægger noget til, nemlig os, de hedningekristne. Sefanias' Bog 3,14-20 beskriver således virkeligheden for de troende. Denne virkelighed skal først ved Jesu genkomst på Herrens dag udfolde sig fuldt ud og synligt for os og for Israels rest. Men samtidig er det en virkelighed, som allerede nu gælder for alle, der lever i troen på Kristus. Derfor kan vi også i dag tage disse ord til os og lade dem trøste os på vejen mod målet.

Jeg vil blot til afslutning citere fra vers 17-18: "Herren din Gud er hos dig, helten, der bringer frelse. Han fryder sig i glæde over dig og viser dig sin kærlighed på ny. Han jubler over dig med fryd som på festens dag." ■

FOR TROEN

Damerne først

AF HELENE KOEFOED-JESPERSEN

Vi skal som kristne vise, at vi tilhører en Gud, der har skabt os med tanke og evne til at reflektere og tænke.

Jeg skal gerne indrømme, at jeg også er faldet i og lytter til DR-podcasten "Damerne først" med Anne Sofie Hermansen, Sørine Gotfredsen og Anna Libak. De tre kvinder har for åben mikrofon nogle gode samtaler, man kan blive både klog og vis af.

Men det, der har slået mig, er deres indledning: "Vi er venner, og når vi mødes, så diskuterer vi alt mellem himmel og jord. Når vi er sammen, tager vi et kritisk blik på tidsånden."

Det er helt tydeligt, at de tre kvinder er vant til at tale sammen – vant til at lytte til hinanden og vant til at få det bedste ud af hinandens meget forskellige kompetencer.

Ud over at det er nogle interessante temaer, der berøres, og at to af tre er bekendte kristne, som man som kristen kan spejle sig i, så er deres måde at tale sammen på inspirerende. Nogle gange fornemmer man, at man lige så godt kunne have sat mikrofonen op, mens de sad og spiste en god middag – for deres samtale er så levende.

Og det har inspireret mig. At have disse gode samtaler, hvor det er muligt at dvæle ved et tema i længere tid, se på det fra forskellige vinkler og forholde sig kritisk analyserende. Og at gøre det med Bibelen i hånden, lade god litteratur få lov at give sit besyv med, og krydre det med levet liv.

Samtaler der kræver tid

Jeg synes, der er noget vi kan lære, mens vi lytter.

For det første at kaste et kritisk blik på vores tidsånd. Det er en usik at gå og være sur, bare fordi man kan. Men det ligger i troens natur at holde den verden, vi lever i, op mod Bibelens ord og lade Bibelen afsløre enhver kulturs bedrag.

Det er i virkeligheden en meget svær opgave, som vi ikke skal blive for hurtigt færdig med. For på den ene side lever vi jo i vores egen kultur, og det gør os på en måde inhabile. På den anden side tænker jeg, at lige netop fordi vi lever i vores egen kultur, kan vi se, hvilke detaljer der udfordrer vores liv som kristne.

Eller kan vi? Nogle gange kan vi blive det, som kan kaldes "hjemmeblinde". Vi bliver en del af de gængse meninger som findes i vores samfund.

Og netop fordi vi lever i vores egen kultur, må vi hjælpes ad. Lad os tale om det, når vi mødes, og spørg hinanden: Hvad mener du om dette tema – og hvorfor?

Det er samtaler, der kræver tid, nuancer og evnen til at stille skarpt på det, der er de gængse holdninger i vores samfund.

Et eksempel er vores debat om aktiv dødshjælp. Den blev sparket i gang på Folkemødet – og da vi var kommet os over chokket, gik meningsdannerne i gang. Også de kristne. Argumenterne blev afprøvet og erfaringer delt. Mange kirker og foreninger havde emnet på programmet og vi blev alle mere oplyste om lindrende behandling og hvilke kræfter og tanker, der ligger bag de enkelte argumenter.

For mig er det et glimrende eksempel på, hvad der sker, når holdninger bliver efterprøvet, og vi sammen går bagom den

FOTO: FAUXELS

måde at anskue verden på, som ligger til grund for vores holdninger.

Langsomhed og eftertanke

En anden vinkel, jeg gerne vil kaste ind her, er evnen til refleksion og eftertanke. I en verden hvor de hurtige ord og de hurtige løsninger ofte vinder, er det måske tid til, at vi begynder at hylde langsomheden og eftertanken.

Jeg tror egentlig, det begynder med tilladelsen til at lave fejl og have uret i en antagelse. Vi skal turde afprøve vores holdninger i et trygt miljø.

Et eksempel er den trygge samtale, vores børn bør kunne have med os forældre, hvor de kan sige noget værre vrøvl og blive udfordret uden at blive nedgjort. Når vores teenagebørn udfordrer os, så er det jo en del af det at danne sin egen mening.

Men også i vores bibelkredse, ved kaffebordet eller over den gode middag med vennerne er det så nemt at tale om vind og vejr og alt det, som ikke er så svært. Måske kan vi lade os inspirere af de tre kvinder fra podcasten: De har store emner på programmet, når de mødes. Måske

tænker du, at det er store armbevægelser, men jeg tror, det er godt for os at turde stille de store spørgsmål og gøre det i et trygt miljø.

Brug Guds gaver

Jeg tænker, at vi som kristne skal vise, at vi tilhører en Gud, der har skabt os med tanke og evne til at reflektere. Så når vi bruger de evner, Gud har givet os, ærer vi også vores skaber. Vi bruger tanke og ånd, begge dele en gave fra Gud, og dermed ærer vi Gud og giver liv og ånd til hinanden.

Lad os hente vores referencer fra Bibelen, kunsten, litteraturen, naturen, vores erfaringer og relationer, og lad alt smelte sammen til nysgerig refleksion over det liv, som vi lever sammen. Lad os berige hinanden med det. ■

Tal ikke kun om vind og vejr, men også om store emner. Det er godt for os at turde stille de store spørgsmål i trygge rammer.

Helene Koefoed-Jespersen

Souschef og missionssekretær i Evangelisk Luthersk Mission
helene@elm.dk

FOR TROEN

På opdagelse i Hebræerbrevet: Jesus er stor!

AF OLE ANDERSEN

Jesus er ikke bare den, der på skabelsens morgen satte alt i gang. Han er også den, der holder alt i gang.

DETTE ER DEN FØRSTE ARTIKEL I EN SERIE OM DE FIRE HOVEDTEMAER, DER DANNER DEN RØDE TRÅD GENNEM HEBRÆERBREVET.

Hebræerbrevet er en guldmine. Det kan kræve lidt arbejde, men så er der også guld at finde. Ikke bare enkelte klumper her og der, men en massiv hovedåre af skinnende guld.

De første modtagere af skriftet var jødekristne. Men det gør ikke budskabet til os ikke-jødiske kristne mindre stærkt. Gennem det indblik, vi får i de første jødiske læsers situation, og gennem den indtrængende undervisning, forfatteren giver dem, bliver evangeliet om Jesus krystalklart også for os.

Forfatteren er anonym, men Helligånden bruger ham til at åbenbare nye dybder i budskabet om Jesus.

Adresse

Skriftets titel er måske senere, men den angiver meget præcist de første modtagere. »Hebræerne« er jøder, der er kommet til tro på Jesus som

Messias. Det fremgår på flere måder.

Skriftet er gennemsyret af henvisninger til Det Gamle Testamente. Det forudsætter, at læserne har et godt kendskab til den jødiske bibel og betragter den som Guds ord, sådan som det store flertal af jøder i antik jødedom gjorde det.

Skriftet tager udgangspunkt i personer, der havde enorm betydning for mange jøder: engle, Moses og ypperstepræsten. Det forudsætter, at læserne tillægger disse personer stor betydning.

Skriftet henviser detaljeret til tempeltjenesten i Jerusalem. Det forudsætter et kendskab til det billede, Det Gamle Testamente maler af templet og dets funktion, men det forudsætter ikke, at læserne selv har set templet. De første modtagere har derfor sandsynligvis været diaspora-jøder.¹

Når vi går på opdagelse i Hebræerbrevet, er

Hebræerbrevets røde tråd

- 1,1-3 **Jesus er stor**
- 1,4-2,18 **Jesus er større end engle**
 1,4-14: Undervisning: Jesus er større end engle
 2,1-4: Konsekvens: Giv agt...! (formaning)
 2,5-18: Uddybning: Jesus er større end engle
- 3,1-4,13 **Jesus er større end Moses**
 3,1-6: Undervisning: Jesus er større end Moses
 3,7-4,13: Konsekvens: Forhærd jer ikke! (formaning)
- 4,14-10,39 **Jesus er større end ypperstepræsten**
 4,14-10,18: Undervisning: Jesus er større end ypperstepræsten
 10,19-39: Konsekvens: Hold fast! (formaning)
- 11,1-13,21 **Afsluttende formaning**
 11,1-40: Undervisning: Troens vidner
 12,1-13,21: Konsekvens: Hold fast ved troen, lev i troen!
- 13,22-25 **Afslutning**

Undervisningen følges op med afsnit, der gør det klart, hvad indholdet af undervisningen betyder for os.

det vigtigt at huske dets jødiske karakter. Skriftets jødiske baggrund forærer os mange aha-oplevelser og får budskabet til at stå skarpt.

Opbygning og rød tråd

Forfatteren har valgt at opbygge skriftet, så det på to måder understreger budskabet.

For det første er skriftet fuldstændig fokuseret på ét budskab. Det bliver allerede formuleret i skriftets første tre vers: Jesus er stor. De følgende hovedafsnit uddyber dette budskab med tre sammenligninger: Jesus er større end engle, større end Moses og større end ypperstepræsten.

Undervejs gennem skriftet er der mange detaljer og vanskelige passager. Som læser er det let at miste orienteringen og fortabe sig i vanskelighederne. Derfor er der vigtigt, at vi hele tiden undervejs i læsningen husker på skriftets opbygning, for den hjælper os til at fastholde hovedbudskabet.

For det andet skifter forfatteren hele tiden mellem undervisning og konsekvens. Han begynder med undervisning ud fra Det Gamle

Testamente og den jødiske baggrund, men det bliver aldrig en teoretisk undervisning bare for teoriens skyld. Hele vejen følger han undervisningen op med afsnit, der gør det klart, hvad indholdet af undervisningen betyder for os.

Forfatteren ønsker virkelig at undervise os, så vi forstår evangeliet bedre. Men han vil undervise os på en måde, der får konkret betydning og konsekvens i vores liv.

Formål

Oftentimes bliver det fremstillet på den måde, at forfatterens formål er at stille læserne over for et valg mellem 'den gamle pagt' og 'den nye pagt'. Nu må læserne vælge mellem jødedom og kristendom!

Det er let at forstå denne beskrivelse, men jeg tror alligevel ikke, at den rammer helt plet.

Forfatteren opstiller ikke en principiel modsætning mellem den gamle pagt og den nye pagt. Han ønsker ikke, at læserne skal kassere den gamle pagt til fordel for den nye pagt. Han vil ikke erstatte Det Gamle Testamente med Det Nye Testamente.

Ole Andersen

Generalsekretær for Ordet og Israel
 oleandersen@ordetogisrael.dk

Skaberværket har ikke en iboende kraft, der holder det i live. Skabningen findes kun, fordi Gud stadig lader sit mægtige skaberord udgå.

Tværtimod bruger forfatteren den gamle pagt til at forkynde budskabet om Jesus og den nye pagt! Alt i Det Gamle Testamente peger hen på Jesus!

Netop mennesker, der som skriftets første jødiske læsere var stærkt optaget af engle, Moses og ypperstepræsten, har al god grund til at tro på Jesus. De skal ikke droppe de bibelske skikkelser. Men de skal se på dem, så de opdager, at netop de peger frem mod Jesus, Guds Messias.

Faren for de første jødiske læsere var ikke, at de var ved at falde væk fra troen på Jesus og tilbage til troen på Moses og ypperstepræsten. Faren var, at de var ved at miste blikket for Moses' og ypperstepræstens budskab om Jesus Messias.

Derfor er forfatterens formål at bruge Guds åbenbaring i Det Gamle Testamente til at ophøje

Jesus, så læserne fastholder troen på ham og lever i fuld frimodighed på grund af ham.

Hebræerbrevets hovedbudskab

Forfatteren gemmer ikke konklusionen til sidst. Skriften har ingen introduktion eller langsom indflyvning med opbygning af spænding før klimaks. Straks i skriftets første tre vers proklameres hovedbudskabet. Det sker gennem to korte afsnit.

Gud har talt (1,1-2a)

I Hebræerbrevets jødiske verden er der ingen tvivl om, hvem Gud er. Gud har skabt himlen og jorden, udvalgt Israels folk, lovet at sende Messias og vil en dag skabe en ny himmel og ny jord.

Vel kan vi ikke se Gud, men vi er ikke efterladt i mørke og uvidenhed. For den usynlige Gud har talt. Det har han tilmed gjort på to måder.

For det første talte han til Israels forfædre gennem profeterne. Abraham, Moses, David, Esajas og alle de andre profeter videregav Guds ord til Israel og resten af verden.

Forfatteren begynder altså med at fastslå, at Det Gamle Testamente er Guds ord til mennesker, præcist som rigtig mange jøder på det tidspunkt var overbevist om.

For det andet har samme Gud nu igen talt til os, nemlig gennem sin søn Jesus. De mennesker, der hørte Jesus, hørte Gud (Luk 5,1). Ja, mere end det, for Jesus er Guds ord, der kom synligt som et menneske (Joh 1,14).

På dansk indledes sætningen om Guds tale gennem Jesus med et 'men', som om der er en modsætning mellem Guds tale gennem profeterne og Guds tale gennem sin søn. Det er uheldigt. Vægten ligger nemlig på, at det er samme Gud, der taler. Før talte han gennem profeterne, nu taler han endnu stærkere gennem sin søn. Men både taleren og budskabet er det samme.

Præsentation af Jesus (1,2b-3)

At Gud nu taler til os gennem sin søn Jesus, er ufatteligt stort. Fordi Jesus er ufatteligt stor.

Derfor fortsætter forfatteren med, gennem nogle ganske få streger, at tegne fem billeder af Jesu storhed.

1. Jesus er arving til alle ting

Forfatteren begynder med slutningen. Hvis vi virkelig vil forstå, hvem Jesus er, skal vi ikke se på ham som den midlertidigt foragtede og lidende Messias, men som den højt ophøjede, kongelige Messias, der har fået overdraget ejendomsretten til den vide jord og alle folk (Sl 2,8 jf. 1 Kor 15,24-25; Fil 2,9-11). Den dag skal kronen stråle på Kongernes Konge, og hvert knæ skal bøje sig og hver tunge proklamere hans herredømme. Så stor er Jesus!

2. Jesus er ham, Gud skabte verden ved

Ikke kun slutningen viser os Guds storhed. Jesus er også begyndelsen. Han er det ord, Gud brugte i skabelsen.

Jøder i antikken vidste godt, at Gud skabte verden ved sit ord (Sl 33,6). "Herrens værker er blevet til ved hans ord," hedder det i Siraks Bog 42,15. De gamle rabbinere sagde: "Da den Hellige, velsignet være han, skabte verden, skabte han den ved et ord" (jødisk forklaring til 2 Mos 15,17).

Nu identificerer Hebræerbrevet dette ord med Jesus. Han var Guds redskab i skabelsen af alle ting. Så stor er Jesus!

3. Jesus er Guds herligheds glans og udtrykte billede

Når vi ser et ikke-manipuleret foto af en person, vi aldrig har set, kan vi vide noget om personen. Sådan er Jesus et billede af Gud.

Siden katastrofedagen med syndefaldet har intet menneske set Gud (2 Mos 33,20; Joh 1,18; 1 Tim 6,16). Men nu er Jesus kommet som et billede af Gud. Og han er i sandhed ikke manipuleret. Han er det præcise og sande udtryk for Guds væsen. Den, der har set ham, har set Gud (Joh 14,9). Så stor er Jesus!

4. Jesus bærer alt med sit mægtige ord

Jesus er ikke bare den, der på skabelsens mor-

gen satte alt i gang. Han er også den, der holder alt i gang. Skaberværket har ikke en iboende kraft, der holder det i live. Skabningen findes kun, fordi Gud stadig lader sit mægtige skaberord udgå.

Heller ikke mennesket er udødeligt eller har liv i sig selv (1 Tim 6,16). Ilt og havregryn er ikke nok til at holde et menneske i live. Et lig bliver ikke levende af at få iltmaske eller skemad. For mennesket lever ikke af brød alene, men af det ord, der udgår af Guds mund (5 Mos 8,3; Matt 4,4). Jesus, derimod, har liv i sig selv (Joh 5,26). Han er selve livet (Joh 14,6).

Alene det mægtige skaberord, der vedvarende udgår fra ham, opretholder verden og er årsag til, at vi lever netop nu. Så stor er Jesus!

5. Jesus tog sæde ved Guds højre hånd efter at have skaffet os renselse

For os er det fremmed, men for antikkens jøder var begrebet renselse uhyre vigtigt. Talrige omstændigheder i menneskelivet gjorde mennesker rituelt urene, så de var udelukket fra at gå ind foran Guds ansigt i templet. Derfor havde ethvert menneske brug for renselse.

Overalt i Israel er der fundet renselsesbade fra Jesu tid. De bevidner, hvor vigtig renselse var for jøder dengang. Uden renselse ingen adgang til Gud.

Ved sin død på korset har Jesus frembragt en endegyldig renselse, der for evigt giver et menneske fri adgang til Gud. Det var en enestående renselsesgerning, som ingen anden nogensinde har kunnet gøre. Derfor er det ret og værdigt, at han har fået æressædet ved Guds højre hånd i himlen. Så stor er Jesus!

Konklusionen kommer først

Så er tonen slået an! Budskabet er proklameret: Jesus er stor! Det er dette budskab, forfatteren uddyber i resten af Hebræerbrevet. ■

Ved sin død på korset har Jesus frembragt en endegyldig renselse, der for evigt giver et menneske fri adgang til Gud.

1 Jøder, der lever uden for Israel.

PERSPEKTIV – FRA HISTORIEN

I årets fem numre af Budskabet bidrager redaktionen medlemmer på skift med perspektiv til den kristne tro fra historien, kunsten, arkæologien, *Budskabets* historie og fremtiden.

Af samme væsen som Faderen

Det første koncil (kirkemøde) i Nikæa blev afholdt for 1700 år siden i år 325. Det var den romerske kejser Konstantin, der indkaldte biskopper fra hele den kristne kirke for at skabe intern sammenhæng og undgå splittelse i kirken. Der deltog imellem 250 og 318 biskopper, der var samlet i to måneder. Der var flere emner på dagsordenen bl.a. forholdet til frafaldne kristne, gyldigheden af dåb foretaget af kættere, tidspunkt for påskefejring og nok vigtigst af alle: arianisme. Arianismen (efter præsten Arius) hævdede, at Jesus Kristus ikke var af samme væsen som Faderen, men skabt og derfor ikke lige med ham. Denne lære spredte sig og skabe splittelse mange steder. Læren blev fordømt på kirkemødet og den nikænske trosbekendelse blev vedtaget.

Den blev udbygget i Konstantinopel i 381 til at lyde som følger:

»Jeg tror på én Gud, den almægtige Fader, himmelens og jordens, alt det synliges og usynliges skaber.

Og på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn,

som er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt, som for os mennesker og for vor frelse steg ned fra himlene og blev kød ved Helligånden af Jomfru Maria og blev menneske, som også blev korsfæstet for os under Pontius Pilatus, blev pint og begravet og opstod på tredjedagen ifølge skrifterne og opfor til himmels, sidder ved Faderens højre hånd og skal komme igen i herlighed for at dømme levende og døde, og der skal ikke være ende på hans rige.

Og på Helligånden, som er Herre, og som levendegør, som udgår fra Faderen og fra Sønnen*, som tilbedes og æres tillige med Faderen og Sønnen, som har talt ved profeterne.

Og på én, hellig, katolsk og apostolisk kirke.

Jeg bekender én dåb til syndernes forladelse og forventer de dodes opstandelse og den kommende verdens liv.«

*) Dette "fra Sønnen" (lat. filioque) var ikke med i den oprindelige tekst, men blev tilfø-

FOTO: WIKIPEDIA

jet ved et kirkemøde i Toledo i Spanien i 589 og vandt efterhånden stor udbredelse i Vestkirken.

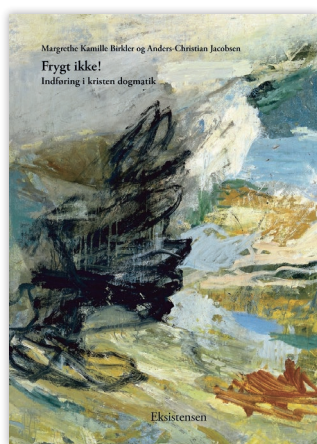
Den Nikænske trosbekendelse er den bekendelse, som flest kirkesamfund i verden tilslutter sig. Det er nok ikke så mange menigheder i Danmark, der bruger den regel-

mæssigt, men det kunne vi godt gøre. Jeg vil ikke gå en masse ind i indholdet, men opfordre til, at du læser den langsomt igennem og grunder over, hvad der står.

Steffen Juul Pedersen

Frygt ikke!

BOGANMELDELSE AF LARS MALMGAARD JENSEN

Frygt ikke!

Indføring i kristen dogmatik
Margrethe Kamille Birkler og
Anders-Christian Jacobsen
Eksistensen, 2024
191 sider, 250 kroner.

Frygt ikke! er første bind i en lærebog, der forsøger at give en samlet og systematisk fremstilling af den kristne tro. Bind 2 er i skrivende stund endnu ikke udkommet.

Den er beregnet til studerende på teologi ved Aarhus Universitet og er skrevet af professor Anders-Christian Jacobsen (ACJ) og ph.d.-studerende Margrethe Kamille-Birkler (MKB).

Relevans

Når det er relevant at anmelde en bog, der er uden for Budskabets normale profil, skyldes det flere forhold.

Den fik en yderst kritisk modtagelse i *Kristeligt Dagblad* (1 stjerne ud af 6 mulige!) og affødte en del debat. Bl.a. blev den anklaget for at være identitetspolitisk.

En vigtigere begrundelse er dog, at bogen er den første samlede dogmatik, der udgives på dansk af danske teologer siden Regin Prenters *Skabelse og Genløsning* (fra 1955). Formentlig vil fremtidens teologistuderende og interesserede lægfolk derfor møde både bogen og dens teologi med jævne mellemrum.

Velskrevet, men uklar

Bogen indeholder en generel del, der præsenterer dogmatikken som universitetsfag og giver nogle historiske nedslag. Hoveddelen af bogen gennemgår derefter tre dogmatiske emner: Gudsbegrebet, skabelsen og synden.

Da der er tale om en lærebog, præsenteres en række forskellige teologiske positioner. Det sker både pædagogisk og velskrevet. Bogen ønsker bevidst ikke at repræsentere "én bestemt konfession" (s. 10). Samtidig forsøger forfatterne at formidle et bud på, hvordan den kristne tro kan se ud i dag, hvorfor de flere steder understreger, hvad de selv mener.

Metodisk argumenteres der for et "svagt sandhedsbegreb", hvor det er konteksten, der i sidste ende afgør, hvad der er sandt. For hvis man mener, at ens tolkning af kristendommen "er sand i universel forstand", er påstanden "ugyldig og undertrykkende" (s. 35). I stedet må man "medregne en polyfoni af dogmatiske udlægninger" (s. 55). Når man nærlæser bogen fra et andet teologisk ståsted, er den slags bemærkninger vanskelige at

forstå. For hvad betyder det for deres teologiske vurderingsgrundlag? Det forbliver uklart.

På trods af sandhedsforståelsen er forfatterne adskillige steder yderst bastante i deres teologiske vurderinger. F.eks. insisterer de på, at det "er afgørende at fastholde, at mennesker ikke først bliver Guds børn i dåben. Det er de allerede fra undfangelsen" (s. 140). Hvorfra ved de det, hvis sandheden kun er bestemt af sammenhængen? At der skulle være sammenhæng mellem biologisk og socialt køn, karakteriseres også som en "holdning", der "kritiseres af mange moderne forskere for at være forældet" (s. 185). Personligt oplever jeg den slags udsagn dybt ironiske, når forfatterne ellers er så kritiske over for undertrykkende magtsprog.

Generelt er bogens historiske dele, så langt jeg kan se, korrekte og brugbare gengivelser af f.eks. Augustins, Aquinas og Luthers teologi. Men de fylder ikke meget. Bogens samtalepartnere viser i stedet, hvad de to forfattere selv har beskæftiget sig med.

GODT SAGT

Naturen er ikke vores mor. Naturen er vores søster. Vi kan være stolte af hendes skønhed, da vi har samme far; men hun har ingen myndighed over os; vi må beundre men ikke efterligne. Dette giver den typiske kristne nydelse på denne jord et mærkeligt strejf af lethed, der nærmest er letsindig.”

G.K. CHESTERTON

Bibelen og kirkehistorien har ifølge forfatterne forskellige traditioner, hvorfor dogmatikken må rekonstruere den mest troværdige kristendom til nutidens behov.

Det er navne som Irenæus, Origenes og Grundtvig, der går hyppigt igen i de historiske afsnit (formentlig pga. ACJ), mens Paul Tillich og et utal af forskellige kombinationer af queer-, black- og økofeministiske teologer præsenteres fra moderne teologi (formentlig pga. MKB).

De navne og teologiske retninger, der fylder mest, er selvfølgelig nødvendige at præsentere i en lærebog for at sikre kendskabet til moderne teologis bredde. Men netop hvad angår bredden fremstår bogen også, imod sin hensigt, provinsiel og snæversynet.

Majoriteten af verdens kristne befinder sig i det globale syd i konservative, evangelikale og pentakostale kirker, men deres teologiske bidrag glimrer ved sit totale fravær. Man fristes til at omskrive udsagnet fra Orwells *Animal Farm*: Alle bidrag er legitime – men nogle er mere legitime end andre!

Teologisk totalopgør

Reelt forlader dogmatikken enhver form for klassisk kristendom.

Gud defineres som et foranderligt fællesskab, og han (eller som de oftest skriver: hun!)

er ikke almægtig, men ”underkastet lidelse og død” (s. 116), og ”Gud kan ikke være Gud uden sit skaberværk” (s. 126). Der er ikke en væsensforskel mellem Gud og skaberværket, men kun ”en gradsforskel” (s. 139). Døden er ikke syndens løn (jf. Rom 6,23), men blot en del af skaberværkets natur (s. 148), og fortabelsens mulighed afvises kontant (s. 149). Kort sagt: Bibelens og kirkens klassiske tro afvises!

Bibelen og kirkehistorien har ifølge forfatterne forskellige traditioner, hvorfor dogmatikken må rekonstruere den mest troværdige kristendom

til nutidens behov. Det fører bl.a. til følgende kommentar: ”Det er altså ikke principielt umuligt at tale om sand kristendom uden Kristus” (s. 38), om end de medgiver, at det vil forplumre begreberne!

Kristus, synd, frelse og skabelse er dog allerede så omtolkede i bogen, at begreberne har mistet deres bibelske og teologiske substans, og bogens egen teologi er ganske enkelt vanskelig at forstå. ■

Teologiens hovedemner

BOGANMELDELSE AF ANDERS LANDKILDEHUS

Teologiens hovedemner

Philip Melanchthon
Finn B. Andersen (forlag)
2024
280 sider, 239 kr.

Der er ikke skrevet nogen bedre bog efter Den Hellige Skrift end Filips.

Ordene er ikke mine, men Martin Luthers. Sådan sagde han om *Teologiens hovedemner* af medreformatoren Philip Melanchthon. Bogen kom egentlig i tre hovedudgaver; først i 1521, dernæst i 1535 og til sidst i 1543.

Udgaven fra 1535 er nu oversat til dansk for første gang i over 400 år. Oversætter Finn B. Andersen, der står bag adskillige oversætter af Luthertekster til dansk, har givet kirken i Danmark endnu en gave.

Bogen præsenterer luthersk kristendom på en logisk og sammenhængende måde. De mange små kapitler forklarer læren om Gud, skabelsen, mennesket, synden, loven og evangeliet, de gode gerninger, sakramenterne, kirken og meget andet. Melanchthon gjorde desuden en dyd ud af at

begrunde troslæren ud fra de bibelske tekster.

Ud over at være fortrolig med Bibelen, var Melanchthon godt inde i filosofi, kirkefædrene og skolastisk teologi. Det præger selvsagt bogen, men den bør ikke samle støv på hylden af den årsag.

Tre grunde til at læse bogen

Der er mange grunde til at læse *Teologiens hovedemner*. Jeg vil nævne tre.

For det første er *Teologiens hovedemner* interessant, fordi den blev banebrydende for, hvordan systematisk dogmatik fremstilles. Bogen var den første protestantiske fremstilling af den kristne tro, og den blev en skabelon for opbygningen af troslærebøger. Griber man fat i troslærebøger, som er særligt anvendt i Luthersk Mission (f.eks. C.F. Wisløffs *Jeg ved på hvem jeg tror* eller Arne Helge Teigens nyere *Tro for hjerte og tanke*),

vil man genkende mønstret.

For det andet fremstiller bogen den lutherske tro på en både teologisk dyb og opbyggelig måde, og den gør det logisk og stringent. Det er vigtigt, at vi har god litteratur om luthersk tro i en tid, hvor der importeres meget tankegods fra vores reformerte brødre og søstre. Og her er Melanchthons *Teologiens hovedemner* ganske enkelt noget af det bedste.

For det tredje giver Melanchthon med sine klare tanker og skarpe pen en formidabel fremstilling af det forensiske aspekt i retfærdiggørelsen. Altså at retfærdiggørelsen er en retfærdigerklæring af synderen på grund af Jesu gerning. Skal man nøjes med ét kapitel fra bogen, anbefaler jeg derfor "Nåde og retfærdiggørelse" (s. 93-105). ■

Bogen præsenterer luthersk kristendom på en logisk og sammenhængende måde.

Ord om fristelse

*Jeg kan modstå alt
– på nær fristelser.*

OSCAR WILDE

Vi opdager ikke ud af styrken af de onde impulser i os, før vi forsøger at bekæmpe dem; og Kristus, fordi han var det eneste menneske, der aldrig gav efter for fristelsen, er også det eneste menneske, der fuldt ud ved, hvad fristelse er.

C.S. LEWIS

Den, som kan tage sin tilflugt til Gud i fristelsen, så han ikke fortvivler i sorgen, men sukker og beder, han har overvundet fristelsen.

MARTIN LUTHER

*Der er en charme ved
det forbudte, der gør det
usigeligt attråværdigt.*

MARK TWAIN

*Led mig ikke i fristelse;
jeg kan selv finde vejen.*

RITA MAE BROWN

Jeg forsøgte at give afkald på samfundet for at undgå fristelse. Men det var en ringe religion; så vidt det lykkedes, havde det kun tendens til at gøre mig dyster, dum, usocial og ubrugelig.

JOHN NEWTON

*Enhver fristelse er en mulighed
for at komme tættere på Gud.*

JOHN QUINCY ADAMS

TEMA:

Kampen mod fristelsen

"Fristeren vil puste det ud." Sådan lyder børnesangen om "det lille lys, jeg har". Og selvom det er en børnesang, så bærer ordene en alvor, som hverken børn eller voksne kan se stort på.

Satan ønsker mere end noget andet at lede os væk fra Jesus, og for at opnå det, har han en lang række værktøjer til rådighed. Et af disse værktøjer er fristelse til synd.

Men Satan kan ikke nøjes med synden i sig selv, for han ved, at Guds nåde for Jesu skyld er uendelig over for den, der tror. Derfor frister Satan ikke blot til synd, men også til *ligegyldighed* over for synden. Lykkes han med dette, da er troens lys i vores hjerter om ikke slukket, så for alvor flakkende.

I dette nummer af *Budskabet* tager vi kampen op mod fristelsen, uanset om den kommer fra Satan, fra omverden eller fra vores eget hjerte. Vi ser på, hvad fristelse egentlig er, hvordan kampen udspiller sig i menneskehjertet, hvilke fristelser der er særligt akutte i vores tid, og hvor der er hjælp at hente i kampen.

Alle mennesker er fortsat skabt i Guds billede; men i forhold til Gud er billedet totalskadet, mens det i forhold til andre mennesker er voldsomt amputeret.

CARSTEN HJORTH PEDERSEN SIDE 22

FOTO: UNSPLASH

Luther sagde noget i retning af, at den gamle Adam er druknet – men idioten kan stadigvæk svømme. Vi skal kæmpe imod fristelsen, fordi vi allerede er frelst fra synden.

JÓN POULSEN SIDE 8